

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu întregu.
Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Cuvintele crestine in limb'a romana. — Despre numirea luneloru la romani. — Viitoriulu instructiunii agricole in invetiamentulu nostru publicu. — Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a ordinara dela 23 Iuniu n. 1883. — Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a ordinara dela 7 Iuliu n. 1883. — Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a ordinara dela 10 Iuliu n. 1883. — Votu separatu. — List'a baniloru incursi (continuare din Nr. 23—24 alu Tr.)

Cuvintele crestine in limb'a romana.

(Note filologice de G. Chitiu. *)

Pàna a nu intrá in materi'a nóstra, vomu regulá unu micu comptu cu d-lu A. de Cihac, care ne-a provocatu cu cartea d-sale*) la studiulu ce astadi ne propunemu a dá publicitatii.

D-lu Cihac este unu lexicografu tendentiosu, care nu scimu cumu si-a pututu imaginá cã este indestulu se insire o lunga si infinita multime de cuvinte straine: slavone bulgare, ruse, polone si chiaru boeme, si apoi se strige „cãtu îi ia gur'a“, cumu dice Romanulu, ca tóta acea adunatura de vorbe, unele mai imposibile de cãtu altele, facu parte integranta din propri'a limba romàna; si ca dupa calcululu ce insu-si a facutu pentru caus'a ce sustine, patru din cincii parti, $\frac{4}{5}$ ale acestei limbe suntu slavóne.

Éca in adeveru, cum se esprime d-sa in prefatiunea pântecosului seu Dictionariu la pag. VIII:

„Mai tóte dialectele slave au contribuitu mai multu „sau mai puçinu a inavutí limb'a (romàna), dara mai „alesu vechiului slavu sau slavonu, sau vechiubulgaru, cum ilu numescu de preferintia cu mai multu „sau mai puçinu cuvèntu, se datoresce celu mai mare „numèru alu imprumuturiloru sale. Acestu din urma „faptu nu ne pune pe nimeni in mirare, daca vom luá

*) Acesti doi articlii filologici esiti din pén'a on. domnu Georgie Chitiu actualu ministru de interne, îi reproducemu acilea nu numai pentru valórea loru interna, ci si din alte doue cause care suntu: a) cã Column'a lui Traianu strabate fórte puçinu printre muntii tierei nóstre pàna colo susu in Vladés'a si mai in susu pintre Ciceu si Ciblesiu; b) pentru cá se aratam, cã chiaru si unu advocatu de renume cá dn: Chitiu si successive ministru alu culteloru, alu justitiei, alu interneloru, daca voiesce, îsi afla timpu si pentru cultivarea sciintieloru.

Red. Tr.

„in consideratiune cã Romàni au fostu crestinati „de càtra Slovenii din Panoni'a, cari locuiau „atunci Daci'a si Ungari'a pre ambele laturi ale Dunarii „si cari vorbéu acestu dialectu slavonu. Romàni au între- „buintiatu dupa aceea pàna in alu 18-lea seculu acestu „dialectu slavonu cá limba a bisericeii loru, „care a primitu „naturalmente tóte institutiunile sale de la acea-a-si „sorginte slavona. Poporulu romànu a mai conservatu „preste acést'a, pàna astadi, tóte superstitiunile reli- „gióse si altele cari apartínu mai esclusivamente Sla- „viloru, si poporulu de josu observa inca acumu óre-cari „serbatori, a caroru origine se urca, fàra indoéla, pàna „la pagànismulu Slavoniloru sau vechiloru Rusi.“

Cu tóte aste stravagante asertiuni, totusi d-lu Cihac indata este coprinsu de o curiósá mirare, cãci la pag. XIII face urmatórea reflexiune: „In consideratiunea acestoru fapte este straniu de a intempiná in limb'a romana vorbe latine cá biserica (basilica) in locu de vechiulu slavu Crucky, botezu (baptizo) in locu de vechiulu slavu Krustiti“.

Nu pretins'a multime a slavismeloru limbei romane, ci acestu tendentiosu paradoxu n'ar trebui se puna pre nimeni in mirare, de óre-ce nu de astadi, si nu prin d-lu Cihac pentru prim'a data, se vedu Romani atacati in modu directu sau indirectu, cu buna sau cu rea credintia, din sciintia sau din nesciintia. in ceea-ce au ei mai pretiosu, nobilu, mai anticu si mai stramosiescu: in romanitatea limbei loru. Dela prim'a nóstra redesteptare si regenerare nationala, morala si intelectuala, Romani au vediutu dejá multi Sarsaili si Dragani de speci'a d-lui Cihac — asia îi numiá reposatulu Eliade — incercandu-se si sfortiandu-se in totu modulu a ne caracterisá si clasificá limb'a si nationalitatea nóstra dupa placulu, dupa gustulu, fantasi'a sau interesulu calculatu alu d-loru; datori suntemu insa a marturi si a recunósce, cã pàna la acestu gradu de naivitate si de ridicula cutezantia, la care a ajunsu d-lu Cihac, nici unulu din acei detractori

ai Romaniloru n'a avutu trist'a fericire de a se hasardá pàna astadi.

Noi ne intrebamu, in adeveru: cumu unu omu care se crede seriosu, care — póte — are pretentii si de omu instruitu macaru in parte, si-a pututu imaginá, cà aru fi destulu cui-va a resfoiá si a despoiá càte-va vechi ciaslòve, scrise sau tiparite de nesce tírcovnici ai unei *lugubre* epoce de decadentia morala si spiritala, de intunerecu grosu si de bigotismu insipidu; a despoiá, dicu, si a culege din asemeni scripte sute si mii de vorbe cari mai de cari uríte, cari mai de cari diforme si imposibile, se intielege pentru natur'a si legile limbei nóstre; si apoi, investitu cá unu arlechinu, a veni, cumu dice francesulu, cu unu toupet desfideriu si a strigá *urbi et orbi*: „*Ecce lingua romanica*“!

Amu fi pututu se ne intindemu ceva mai multu la vorba asupr'a acestoru aberatiuni; dar' nu o facemu, pentru-cà din capulu locului suntemu decisi a nu deschide nici specia de polemica cu d-lu Cihac. Totusi, nu ne putemu retiné de a-i adresá o simpla intrebare. pusa sub form'a unei epistole scrise *quasi* in limb'a lui Góthe si a lui Schiller de pre timpulu lui Fredericu celu mare si inainte de Lessing, care ar suná asia:

„*Mein nobler Cavalier! Ich nehme die Courage an Sie persönlich zu appelliren und Ihnen moralisch und rationalisch zu recomandiren dass sie ein anderes Mal den romänischen Dialect mit mehr Impartialität und Intelligenz studiren sollen, damit Sie die Noblesse und die Purität sowie die Antiquität und die Classicität dieses harmonisch-poetischen Dialectes nicht zu ignoriren etc. Verstehen Sie, mein nobler Cavalier*“?

Si apoi, printr'unu simplu postu-scriptu, amu intrebá pre autorulu susu disului Dictionariu: cá ce opiniune si-aru dá asupr'a doctei si literatei limbe germane? Càte din cinci pàrti ale ei le-aru recunósce cá latinisme si françosisme, si a càtea din acele cinci pàrti aru remané curatu germana?

Ne abtínemu de a anticipá cu o replica. Domnulu Cihac o póte gasi in interesantulu studiu alu ilustrului Iacob Grimm: *Ueber das Pedantische in der deutschen Sprache*.

Ne marginimu dar', in studiulu nostru, a dá lectoriloru o scurta nomenclatura a vorbeloru crestine din limb'a romana, pentru ale aretá cà: 1° nu dóue vorbe numai cá biserica, botezare (*basilica, baptizare*) sunt de origine latina in limb'a nóstra crestina; 2° nu dela Slavoni s'au crestinat Romanii, ci mai curendu vice-versa; 3° liturghiele si litaniile si doxologiele si axiónele si parastasele si cherovicele n'au nimicu a face cu epoc'a suprema a crestinariei in ambele Dacie, celu puçinu cu dóue si trei sute de ani inaintea Slavniloru d-lui Cihac. Dar' lasandu altor'a mai competenti si mai speciali de càtu mine dreptulu si dator'i'a de a sustiné si de a desvoltá cu alte puteri si midiulóce acésta frumósa si marétia tesa, nu numai pre terímulu filo-

logiei, ci si pre acel'a alu istoriei critice si literarie, dicemu: „Dómne ajuta“! si incepemu cu Dumnedieu.

Dieu - Domnu-dieu - Dumnedieu - Dieitia - Dina.

Romanii, imbracisiandu religiunea crestina, trebuíu mai inainte de tóte se devina din politeisti — monoteisti; se renuntie adeca la tóta multimea de Diei si Dieitie si se nu mai aiba de càtu unu singuru Dieu, la care sè se inchine, pre care se-lu adóre si dela care se speredu mântuirea si ajutoriulu.

Cu greu insa le veniá a se despartí de odata si cu totulu de atâtea numiri si epitete sacre, cari le amin-tiau la fia-care momentu alu vietiei loru publice si private imaginile cele mai scumpe, mai grandióse si mai intime.

Ce au facutu ei dar'?

Au admisu ide'i'a si principiulu monoteismului ebrocrestinu; dar' càndu a fostu se indice pre acelu Dieulu unicu, pre Dieulu creatoru si mântuitoru, atunci — totu dupa conceptulu traditiunii sale pagane — neputendu uitá de totu pre *Iupiter maximus, optimus, Ious pater, Ius pater, Deus pater, Deorum Dominus* etc., au datu lui Sabaoth, lui Jehov'a, numele nationalu romanu de *Dominus Deus* — Domnulu Dieu — Dumnedieu, conservandu in acelasi timp si numirile de Dieu, Dieitia, Dina, pentru toti ceilalti de cari se despartiau.

Ei au mai conservatu vorb'a de Dieu pàna astadi si cá mica formula de juramentu de puçina importantia, precumu: „Dieu! nu sciu nimicu“; „Dieu! n'amu disu eu acést'a“; ér' càndu voiescu a face unu juramentu mai solemnu, atunci adauga: „Dieu! pre legea mea“! „Dieu!“ pre Dumnedieu.“

Este fórte importantu cà acésta combinatiune, sau mai bine, acésta transformare a lui *Jupiter Deorum Dominus* in Domnulu-Dieu se afla cu prea mici variante la toti populii esiti din marea ginte latina. Asia ital. *Domeneddio*, span. *Dondio*, v. fr. *Domdieu* si *Damdieu* etc.

Fiindu mai multu de càtu siguru cà *Dominus-Deus* a fostu la Romani unu terminu crestinu, deci numai odata cu crestinismulu elu a pututu trece dela Romani la Romàni.

Sàntu, sànti, sàmti, si sàmpti, sànt'a, sànte.-angeru-marturu.

Vorb'a sfàntu, sfintu, sfeti, precumu si aceea de mucenicu (martyru) sunt slavone, este adeveratu; dar' ele s'au introdusu multu mai târdiu dupa crestinairea Romaniloru, prin càrtile si carturarii slavo-bulgari.

Proba irecusabila pentru acést'a, avemu impregiurarea, cà terminii primitivi si populari, cari s'au conservatu cu religiositate pàna in diu'a de astadi, cari traiescu in rostulu poporului si pre cari fi aflamu chiaru in cele mai vechi documente scrise, sunt acelea de mai susu, adeca sàntu, sànt, sànt, sànta, sànti, sàmti si sàmpti, din latinulu *sanctus, sancta*, cari si in dialectele italice dela Nordu au devenitu *sànto, sàmta* si,

unde la Romani *p* s'au adusu între *m* si *t* întocmai cá la Latini in *sumptus* etc.

Asia Romanii dicu: Sãn-Pietru, Sãnta-Maria, Sãm-Medru (Sãn-Demetriu); Sãn-Giorgiu si Giurgiu, de unde avem numele de ómeni si localitati fórte respandite, cumu: Giurtea, Giurgescii, Giurgitia, Giurgiu, apoi Sãn-Vasiu (Sãn-Basilu) Sãn-Nicóra = ital. *San Nicola*, de unde Nicorescu si Nicorescii; Sãn-Tóder (Sãn.Teodoru); diu'a de Sãmti (serbatórea catal. fr. *la Toussaint* „toti sãntii“); Sãn-Ziane (la Saint-Jean) etc.

Angeru, cu *ã* inchisu înainte de nasala, cu *g* pronuntiatu *dje*, si cu *l* prefacutu in *r* între vocale, este inca o proba de crestinismulu latinu alu Romaniloru, pre care n'amu luat-o nici dela Greci de-adreptulu, nici dela Slavi, cáci amu fi disu atunci anghelu, precumu dicemu Anghelu la numele de botezu si precumu mai târdiu amu luatú vorb'a compusa grecésca Archangelu.

Asemenea si vorb'a marturu cu *u* in locu de *y* dela *martyros* are vechimea ante-slavica in limb'a romana, precumu si verbulu marturare si marturisire sau marturi'a credintiei, „*confessio peccatorum*“, „*confessio fidei*“; cáci sciutu este, cá celu care marturiá credint'ia sa in Cristu, in seculii I si II, deveniá marturu, adeca declaratú crestinu, si apoi cá atare, torturatu si ucisu, deveniá martyru.

Biserica (Baseric'a si Besereca) tẽmpla-altariu etc.

„Basilicele“ fura in Rom'a si in cetatile principale ale imperiului romanu, in primii seculi ai erei nóstre, cele dintãiu localuri, in cari fu permisú crestiniloru a adorá pre „Domnu-Dieulu“ loru. Adeveratele „temple“ erau inca rezervate numai Romaniloru politeisti, necrestinati. De aceea Romanii cându venira in Daci'a din Rom'a si din totu imperiulu romanu, pâna a nu deveni crestinismulu religiune oficiala de Statu, venira cu numirea loru de basilica, basereca, si mai pe urma bisericã; ba inca si dupa acelu solemnu si supremu momentu care a santificatu pre imperatulu Constantinu, vedemu cá numirea de Basilica se mantine in tóta lumea romana, in Occidentu si in Orientu, cu o mare putere, cu o mare persistentia.*)

Romanii au mai conservatu si vorb'a *templum* sub form'a tẽmpla dela pluralulu tẽmpla, spre a designá partea aceea a bisericiei, care desparte altariulu de publicu, care in genere este ornata cu sculpture si flori relevate, si unde se afla depinse imaginile Dieului si ale sãntiloru superiori.

Din vechime si pâna astadi Romanii dicu „tẽmpl'a bisericiei“; ér' cându dicu numai tẽmplu, ceea-ce cá forma e modernu, intielegu cas'a de rugaciune a celoru necrestini.

Altariulu a remasu asemenea curatu romanu, atátu in càrti, càtu si in gur'a poporului; ér' sub form'a de oltariu nu se vede decátu fórte raru si numai prin unele càrti scrise de Romanii cari cauta a imitá

form'a slavica, cu tóte cá si oltariu este imprumutatu de Slavi dela Romani.

De asemenea Romanii au conservatu in tóta puritatea romana pre Sãn'ta Cruce (*Sanctam Crucem*) si semnulu Crucii (*signum crucis*, fr. *le signe de la croix*); si au consecratu acestu sãntu simbolu alu martiriului divinu prin o multime de locutiuni si expresiuni: A-si face cruce (*sibi facere signum crucis* — fr. *faire le signe de la croix*); Ucida-lu sau uciga-lu crucea (*occidat eum crux*) pentru Draculu sau Diavolulu; Cruce ajuta! in semnu de incuragiare, de insufletire (*crux adjuva s. adjuta!*) Saruta, pupa crucea (*Salutare — pupare Crucem*); Crucitu si Crucitura (*croisé*); Rescruci (*bifurcatio callis*); M'amu crucitu (*je me suis étonné*), adeca mirandu-me sau spaimentandu-me mi-amu facutu cruce; Cruce de barbatu etc. etc.

Tóte aceste locutiuni, tóte aceste expresiuni, tóte acestea si altele multe, multe imagini ale cugetarii intime populare crestine, óre le-au conceputu si rostitu Romanii primindu crestinismulu dela Slavoni? Asia pre-tindi d-ta d-le Cihac?

Tot asemenea mai au Romãni cretini si cretini anume cá Romani, vorb'a mormentu = lat. *monumentum* si prin diferite fase: *monimentum* si chiaru *morimentum*.*)

Pre lângã vorb'a mormentu, Romanii mai au si vorb'a locu (lat. *locus, loculus*), cáru-a fi dau semnificatiunea de „locu de ingropare“, chiaru cá Romanii din seculu I si II pre timpulu persecutiuniloru crestine.***) Macedo-romanii nici au vorb'a mormentu, ci numai locu, pre care o întrebuintéza si in sensu de grópa funerara.

Vorb'a tóca, scãndur'a pre care o bate sau o resbate unu diacu sau unu servitoru alu bisericiei, si prin care se da semnalulu de adunare si de rugaciune ori priveghere (*pervigilia*) este de aceea-si origine cu latino-italianulu *toco*, *tocare* „a bate“, fr. *toucher*. Clopotulu (fr. *cloche*) fiindu adoptatu de bisericã multu mai târdiu si ne intrunindu intr'unu modu rigurosú conditiunile formatiunii unei vorbe curatu romane, de óre-ce din clo- trebue sè se faca la noi chio-, ílu lasamu la o parte.

Despre timpu si impartirile lui. — Septeman'a. — Dile de serbare sau serbatori. — Dile de lucrátore sau de lucru.

Cine dice timpu, cu divisiunile si subdivisiunile lui, dice Calendaru sau Carindaru; éra Calendarulu, pentru ori-ce poporu, fiindu-cã cuprinde numirile serbatoriloru si indica sau consacra evenimentele cari se refera la cultu si la credint'ia religiósa, face parte integrante din istori'a bisericiei acelu poporu.

Dela acésta notiune elementara plecãndu, mi-amu luatú sarcin'a a mai demonstrá si de asta-data d-lui

*) Vedi Roller, Catacombes de Rome, si Rossi, Roma Soteranea.

**) V. Martigny, V^o Locus — loculus.

*) Vedi Martigny, Dictionn. des antiquités chrétiennes. V-a Basilica pag. 79.

Cihac, dacă demonstratiune mai incăpe, că amaru se înșiela cându sustine, fără cea mai mica probă, fără celu mai slabu argumentu, că: Romanii Dacieloru au fostu creștinați prin inițiativ'a Sloveniloru și Bulgariloru!

Lasamu la o parte vorbele: timpu (tempus), anu (annus), luna, (lun'a, maced-rom. mese, lat. mensis, ital. mese, fr. mois), di și diua (dies), (hor'a) etc.

Mai lasamu asemenea la o parte numirile populare romane ale luneloru, că: Carindaru (Ianuariu), Februaru sau Faur (Februarius), Martisoru (Martius), Ciresiaru, Floraru, Cuptoru, Augustu și Austu sau Gustaru, Brumaru etc., numiri cari diferu că cerulu de pamentu de toate numirile luneloru în toate dialectele slavone*) și despre cari noi amu vorbitu mai pre largu într'un altu articolu, publicatu déjà totu în această revistă.

Se venimu de-adreptulu la o alta vorba, la unu altu terminu alu Calendarului romanu, la unu terminu nu numai religiosu în genere, ci eminentemente creștinu: Septemana.

Acăsta vorbă înseamnă un'a din cele patru mici perioade, în cari se subdivide lun'a sau mesea. Patru septemani facu o luna. Vorb'a deriva din lat. septem prin adiectivulu septimus (septimanus) că grecesce εβδομάς dela ἐπτά prin ἑβδομος, însemnandu unu intervalu de șapte zile. Etimologi'a este foarte simplă, foarte lesne de înțelesu; dară nu totu atât de simplă este întrebarea: în ordinea istorică bisericăscă cumu ore și de unde luatu-au Romanii acăsta vorbă, acăsta numire? Se nu displaca d-lui Cihac, dacă vomu face aci o lecă de știință.

Este de totu cunoscutu, și cându dicu „de totu“ îmi place a nu exceptă nici macaru pre d-lu Cihac, că Romanii cei vechi înainte de creștinismu, nu avéu sistem'a de a subdivide lun'a în septemani sau particelile de câte șapte zile, ci avéu sistem'a Calendeloru, Noneloru, Ideloru.

Dară atunci cumu și de unde în Rom'a acăsta inovatiune, acăsta nouă sistemă septemana? Savantulu germanistu I. Grimm și aprópe egalulu seu slavistulu Miklosich sunt de acordu a recunoșce că: împartirea lunei în perioade de câte șapte zile este de origine semitică sau iudaică, și că ea nu s'a introdusu la Romani decâtu odata cu introducerea Creștinismului în Cetatea eternă, și acăst'a prin midiolocirea Alexandriniloru. Ei mai afirmă și recunosc, că acăsta inovatiune iudaică, devenită română, numai pre la începutulu seculiloru IV și V a fostu adoptată de Germani, însă directamente prin Romani, maiestrii loru în cultură și în religie.

Asia fiindu, și nici că se putea a fi altu-feliu, permită-ne d-lui Cihac a-lu întrebă, de vomu admite ipo-

tes'a d-sale de creștinare, atunci ce căută vorb'a septemana în limb'a română? Dacă noi luaramu creștinismulu dela Sloveni, cumu nu adoptaramu și numirea lucrului, sistemului nou religiosu bisericăscu, totu dela densii? De ce noi, Latini-pagani până la venirea mantuitoiloru Sloveni-creștini, nu primiramu dela ei, cumu eră foarte naturalu, odata cu institutiunea și numele acestei institutiiuni?

Aru ajunge unu singuru cuventu că Septemana pentru a probă, că creștinismulu la Romani s'a introdusu în aceeași epocă și pre aceeași cale că și la totii frații nostri din Occidentu; căci periodulu ebraicu devenitu celu specificu creștinescu de șapte zile, se numesce în același modu în intrég'a lume neolatina, și numai în lumea neo-latina: ital. *settimana*, span. și portug. *semana*, provent. *setmana*, franc. *semaine* etc.

Și acumu mai este altu-cev'a totu atât de caracteristicu, totu atât de peremptoriu. Se vedemu, cumu Slavii, și Grecii chiaru, adoptandu sistem'a septemanei, și-au creatu nesece numiri propriu pentru zilele cari compun o septemana. Unii și alții au combinatu sistem'a acăst'a: plăca sau pornescu dela prim'a di sau diu'a primara; pre care o numescu a Domnului, lat. *Dominica*, grec. *Κυριακή* și *Πρώτη*, apoi dicu: a dou'a, gr. *δευτέρα*, slav. *vătorinikū*; a trei'a sau midiolocia, gr. *τρίτη*, slav. *srěda*; a patr'a, gr. *τετάρτη*, slav. *čtvrťákū*; a cinci'a, gr. *πεντάς*, slav. *pitákū* etc. Asia au disu, asia au facutu Români?

De unde le-a venitulu loru în capu, Latiniloru din ambele Dacie, se dica nu numai Dumineca (Dominic'a), ci încă Luni (dies Lunae), Marti (Martis), Mercuri (Mercurii), Joi (Jovis), Vineri (Veneris) etc.? Și cumu, prin ce întemplantare, prin ce miraculoasă coincidentia, prin ce neexplicabilă consvatuire, împreună cu Romanii din Daci'a, cari după d-lu Cihac primiau botezulu Creștinismului de la Slovenii cei ce numiau zilele în ordinea I. II. III. IV. V. etc., aceea și nomenclatura ebdomadara o vedemu la totii Neo-latini: ital. Lunedi, Martedi, Mercoledì, etc; franc. Lundi, Mardi, Mercredi, etc.; span. Lunes, Martes și asia mai încolo?

Afle d-lu Cihac, că Romanii pagani nu dedeau numirea dilleloru, nici ale Calendeloru, nici ale Noneloru, nici ale Ideloru, după Dieitati, ci se marginiau numai a dice: *prima ante Calendas*, *secunda ante Calendas* etc.; și că numai după ce prin Creștinismu au adoptatu institutiunea septemanei iudaice venită din Alexandri'a, au datu, și bine au facutu se dea, celu pușinu numiri nationale dilleloru cari compun aceea septemana, după vechile loru Dieitati, de cari nu se putéu despartí asia de voiosu.

Nu vede ore d-lu Cihac în acestu botezu alu septemanei și alu dilleloru ei unu sigilu creștinescu curatu romanu, o romanisare că se dicu asia a institutiiunii straine, unu efectu alu sistemii adoptate dela începutu și urmărite cu cea mai riguroasă consecință de parinti și reformatorii Romei: de a îmbracă în vestminte natio-

*) Vedi Miklosich, *Ueber die Monatsnamen in den slavischen Dialecten*, Wien, 1867.

nale tóte nouele credintie, pre cari le adoptau dela straini?

Dar' este óre o singura institutiune crestina — pentru cine scie! — care se nu se resimtia de Mitologi'a Greco-romana, de totu atiraliulu si aparatulu auguro-pontificalu alu Romei. Daca n'amu dá dreptu esemplu decâtu numirea si adorarea lui Sabaot, Dieulu unicu, spiritualu, invisibilu, omniputinte si omnisciutoru, dupa modelulu lui Jupiter, Jous-pater, Dominus-Deorum, in *Domnus-Deus = Domnu-dieu*, si cumu chiaru crossa sau crocea episcopala nu este decâtu bastonulu auguralu, pusu in mân'a Augurului crestinu, — inca pentru ori-ce omu care vede si cugeta, aru fi destulu spre a se convinge de ceea ce afirmam mai susu.

Resulta dar' din tóte acestea, intr'unu modu claru si positivu, cà Romanii, cari au avutu si au vorb'a Septemana cu numirea dileloru septemanei in modu identicu cu Romanii si cu toti populii de ginte latina, fara cea mai mica diferentia, acésta identitate de nomenclatura latina fiindu ea si crestina tot-deo-data; resulta dar', cá conclusiune logica si inevitabila, pentru toti cugetatorii seriosi, cà din acea sorginte, dela care avemu septeman'a si numirea dileloru septemanei, avemu si intrég'a crestinisare: deci originea crestinarii la noi este latino-romana, éra nu slovéna.

Preocupati de aceste reflexiuni, uitasemu a dice doue-trei vorbe si asupr'a Sambetei. Dar' cá se nu lasamu pre d-lu Cihac fara o Sambata, éca o aducemu si pre d'ns'a in chorulu si la capetulu celoru alte siése dile. Vorb'a Sambata, lat. *Sabbatum*, grecesce *Σάββατον*, este judaniculu *Siabat*.

Deo-data aru puté dice cine-va: vedi, cà acésta di a septemanei a remasu curatu judanica, nu s'a romanisatu de Romanii D-tale cei a totu-putinti si a totu-sciutori. Dar' nu este asia; càci si pentru acésta di Romanii a avutu o numire latina, o numiau *Dies Saturni*, diu'a lui Saturnu: o vechia, stravechia dieitate a Latiului; se vede in sa cà numirea acést'a nu se generalisase in tóte provinciile romane, de si cauta se fi fostu populara intr'o parte óre-care a Imperiului, de óre-ce dela Romani o imprumutaseru Germanii, de unde vechiulu germanu *Säteresdag*, anglo-saxonulu *Saeternesdæg*, actualulu englesu *Saturday*. Si la germani in sa, aprópe pretutindeni a invinsu cá si la Romani, terminulu judanicu „Sambata“: *Samstag*. A invinsu asia dar' numirea cea propagata prin multimea judana in Rom'a, cá si in Alexandri'a si in Greci'a orientala, de *Siabat*, *Sabbatum*, remanendu *Dies Saturni* numirea latina crestina numai pentru carturarii si scribii romani. Insa cu o flóre nu se face véra, si de aceea trecemu inainte.

Ba, se ne mai oprimu puçinu totu asupr'a Sambetei, cá s'o mai despicamu càtu se póte de bine.

De ce dicu si au disu Romanii Sambata, si nu Sabata? De ce adeca au intercalatu ei unu *m* inainte de labial'a *b*, care nu este in *Sabbatum* latinu?

Fii pe pace, d-le Cihac! Acésta intercalatiune nu s'a facutu de càtra Romani *more slavonico*, dupa cumu ti-aru placea se esclami. Nu, ea se face totu *more romanico*. Nu se vede óre acestu *m* intercalatu si in francesulu *Samedi*, care de siguru corespunde unui vechiu *Sambedi*? Nu mai amintimu pre vechiulu germanu *Sambazdag*, de unde actualulu *Samstag*. La Slavi, din contra, acestu *m* nu exista nice intr'unulu din dialectele cele vorbite, nici chiaru la Poloni, càror'a le place atátu de multu nasalisarea, astu-felu cà presentia lui numai in paleo-slaviculu *сѣбота* póte fi atribuita mai curendu influintiei romane, cá si in form'a unгурésca *Szombat*.

In ceea-ce concerne rangulu sau importantia dileloru, Romanii le impartu: 1° in dile de lucru sau lucrátóre (fr. quasi *jours ouvriers*, germ. *Arbeitstage*). In limb'a romana vorb'a lucru nu insemnédia numai *lucrum*, de unde neologismulu *lucrativu*, ci mai cu séma „opus“, „travail“, printr'o asociatiune de idei intre *lucrum* „castigu“ si lucru „munca“ fórte remarcabila. 2° in dile de Serbatóre, de la latinulu *servare* = serbare. 3° in dile bune (lat. *bonae* sau *boni dies*) si dile rele (de la *reus* = „malus“), precumu aveau si Romanii pagani dile faste si dile nefaste, propice si nepropice, de bunu si de reu auguru. Se mai conserva si numirea dile albe si dile negre, quasi *dies albae* si *Dies nigrae*. Albe: de lumina, de fericire, elyseice; éra negre: de intunerecu, de suferintia, de infernu. Proverbulu vechiu: „bani albi pentru dile negre,“ si altulu analogu: „n'amu avutu nici-odata di alba.“ Apoi vinu dilele de ajunu (lat. *jejunium*, sau di mai corectulu latinu popularu *adjunium*), cu insemnare de *pridies* = prediu'a sau diu'a care precede unu evenimentu, in sa anume unu evenimentu religiosu, o serbatóre mare, o di solemna, in care di primii crestini, si pana astadi mai toti Romanii piosi, nu máncau, ci junau sau ajunau.

Ajunu, ajunare, e nu numai comunu tuturoru Neo-latiniloru: franc. *jeune*, span. *ayuno*, ital. *giunare* provenc. *junar*, dar' inca se distinge in specie prin caracterulu seu crestinu, curatu crestinu, fatia cu sensulu asia dicendu civilu alu sinonimulu seu prediu'a. Asia se dice si astadi: in prediu'a marei batalii dela Calugareni, si in ajunulu Craciunului; in prediu'a mortii cutarui imperatu, si in ajunulu Santei Marii etc.

Serbatorile cele mari Romanii le numescu serbatori imperatesci (*imperiales*); asia sunt: Craciunulu sau nascerea Domnului, Invierea sau Pascile (*in-viuere* cu *in* in sensu positivu: *invivere*); Duminec'a Floriloru sau Floriele (*le Dimanche des Rameaux, des fleurs*, lat. *Floralia*) etc.

Càtu despre Rusalii (*Rosalia, Pasca Rosata* etc), serbatóre care cade a 50 di dupa Inviere sau Pasci, de unde la Greci, *Πεντηκοστή*, fr. *Pentecôte*, d-lu Cihac se pare a ignorá ce a scrisu d-lu Tomaschek pentru a demonstra lumii literate, cà nu Romanii au imprumutatu de la Slavi (Rusi, Bulgari, Serbi, Boemi, Croati etc.), ci Slavii de la Romani acésta frumósa si poetica numire de *Rosalia*. De aru fi sciutu d-lu Tomaschek si acésta parti-

cularitate a limbei române: de a pronunția adică pre latinul *s* între vocale nu că *z*, precum pronunția Italianii și Francesii, ci că *ss*, cumu buna óra: *casa* (rom. *cassa*), lat. *nasus* (rom. *nassu*), lat. *Rosalia* = rom. *Rossalii* sau *Russalii*, aru fi avutu, credemu, înca unu argumentu lingvisticu mai multu pentru întărirea demonstrațiunii sale, ca românésca și curatu românésca este vorb'a noastră *Russalii* și ca ea au remasu nealterata de nici o influența străina.¹⁾ Insusi Miklosich nu mai sustine slavismulu *Rusalieloru* fatia cu iresistibil'a argumetatiune a lui Tomaschek. Numai d-lu Cihac totu o mai apara in ruptulu capului. Apoi se nu dicemu cu anticulu nostru filosofu: *Cuiusquis hominis est errare, nisi insipientis in errore perseverare....!*

(Dupa Column'a lui Traianu).

Despre numirea luneloru la Romani.

(Notitia filologica de G. Chitiu.)

Romanii au doue renduri de numiri pentru lunele sau „mesile“²⁾ anului:

I. Nomenclatur'a populara romana si latina de: Calindariu sau Carindariu (Ianuariu), Faurariu sau Fauru (Februaru), Martisoru (Martiu), Prieru (Aprile), Florariu (Maiu), Ciresiariu (Iuniu), Cuptoriu (Iuliu), Augustu, Ogustu, Austu (Augustu), Rapciune³⁾ (Septembre), Brumarelu (Octobre), Brumariu (Noiembre), Andrea⁴⁾ (Decembre).

II. Nomenclatur'a imprumutata dela Romani mai de toti popoli crestini: Greci, Slavoni, Germani etc. si care este acea clasica sau oficiala, cumu: Ianuarie,

¹⁾ Singur'a dificultate fonetica este conservarea lui *l* in *Rusalii* in locu de *Rusaie* (cf. *paie*—*palea*, *taiare*—*taliare*, *saiu*—*salio*, *meruntaie*—*minutalia*, etc.); dara totu asia in *Dumineca* din lat. *Dominica* este o grava neregularitate fonetica, de óre-ce aru trebui se fie *Dumenica*, cá biserica, nu bisirica din lat. *basilica*; si totusi filiatieuna latino-romana in ambele casuri remane necontestabila.

Not'a Redact. Columnei.

²⁾ Romanii Macedoneni, sau asia supranumitii *Cutzovlachi*, dicu mese in locu de luna de dile, ér' luna la *Satelitulu* globului nostru. Mese este latinesculu *mensis*. ital. mese.

³⁾ *Rapciune* este o vorba, a cărei etimologia nu se póte da cu certitudine perfecta. Positivu si certu este numai, cá ea nu e nici gréca, nici slavona, nici straina in fine. Eu credu si sunt convinsu, cá vine dela vorb'a latina *raptione*, adeca *rapire* sau *raptu*, si mi se pare cá s'a datu numirea acést'a lui *Septembre* in memori'a evenimentului *rapirii* sau *raptului* *Sabelororu* de cátra Romani, evenimentu care se celebrá la Rom'a chiaru in lun'a lui *Septembre*. Vedi *Preller*, *Römische Mytologie*.

⁴⁾ Despre *Andrea*, sau cumu scriu unii *Undrea* si altii *Indrea*, vedi mai la vale.

Februarie, *Martie*, *Aprilie*, *Maiu*, *Iunie*, *Iulie*, *Augustu*, *Septembrie*, *Octombrie*, *Noembrie*, *Decembrie*.

D. Cihac, unu nou slavonizatoru tendentiosu alu limbei noastre romane, dar' fara nici unu nou argumentu, sustine, cá form'a acést'a neromanésca, cá *Decembrie*, *Februarie*, *Martie* etc. este o forma slavona; si nu numai atátu, ci cá ea probéza cá noi amu imprumutatu aceste numiri dela *Slavi*, atunci cându amu primitu botezulu crestinismului dela presupusii apostoli *Cirilu* si *Metodiu*.

Cu alta ocaziune ne rezervamu dreptulu a discutá cu d. Cihac, si speramu ca-i vomu probá cá Romanii din ambele Dacie n'au remasu pagani asteptandu venirea *Slaviloru*, cá se primésca legea lui *Crestu*^{*}) — nu *Christosu* — devenindu crestini — nu *christiani*, ci cu sute de ani înainte acelei invasiuni, strabunii nostri avéu dejá preutii loru, beserecele loru, serbarile loru, duminecele si parasimele loru etc. in limb'a loru cea latina.

Nu este inse mai puțin adevératu, si trebue se o declaramu, cá form'a si terminatiunea numiriloru cá *Ianuarie*, *Februarie*, *Decembrie*, *Septembrie* etc. nu este romana, ci straina. Eu credu mai multu grécésca moderna, bizantina, de cátu slavóna. Dar' ceea-ce este interesantu a sci si ceea-ce d. Cihac nu scie sau nu-i place a sci este, cá acésta forma si terminatiune nu e aceea a poporului romanu, nu e aceea care se aude pre fia-care di si in totu loculu in gur'a poporului român, ci este o forma târdia, fórte târdia, care se vede, cale de o posta, cumu dice *Romanulu*, cá s'a introdusu prin *midiuloculu* cârtiloru si *calendareloru* bisericesci, fia *grecesci*, fia *slavóne*.

Ne place a crede, cá nici chiaru d. Cihac n'aru cutezá se bage pre unu *Noembrie*, sau fia si *Noiembre*, in versulu poetului *Cretienu*:

Lun'a reversá lumina

Erá lun'a lui *Brumaru*...

Aru fi dreptu si logicu, póte, a introduce si in limbagiulu nostru oficialu, precumu este in celu popularu, aceste frumóse numiri, cá nesce reminiscentie nu numai nationale, dar' si poetice si semnificative; cu tóte acestea viéti'a noastră moderna, cerintiele ei de întielegere facila cu cele alte popóre, contactulu de fia-care di cu lumea européna, care fara esceptiune a adoptatu numirile clasice latine, ne comanda a tîné si noi la dênsele si ale întrebunții celu puțin in scriptur'a oficiala, óre-cumu internationala.

Se observamu, cá unulu din cei mai vechi scriitori români, faimosulu *Diaconu Coresi*, nu se sfiesce a pastrá nomenclatur'a cea populara a luneloru chiaru intr'o carte

^{*}) Romanii dicu *Crestinu* dela *Crestu*, *Chrestus*, pentru cá asia numiá poporulu romanu in limb'a vulgara in sut'a I si II pre fundatorulu legii crestine, ér' nu *Christus*, nici *Christosu*.

bisericesca. Asia in Omiliarulu seu dela 1580, in invetiatur'a asupr'a capului XIV. din Evangelistulu Ioanu, elu dice: „trei prasnice prasnuiá Iudeii, ântâiu „prasnicultu pastiloru in lun'a lui Marti (ΛΩΝΑ ΛΨΨ Μαρτι)... „alu doilea prasnica cinci-dieci de dile din pasti in luna „lui prieru (ΛΟΥΝΑ ΛΨΨ Πριερ)... „alu treilea prasnica „in lun'a lui rapciuni (ΛΩΝΑ ΛΨΨ Ραπχιουνι).“

Vomu conservá dar' cá o sacra reliquia nomenclatur'a cea populara pentru tóta limb'a, atátu cea scrisa câtu si cea vorbita, in stilulu popularu, poeticu, in floritu, si in fine ori cându vomu crede cá este bine si frumosu a ne serví cu densa; dar' vomu restabilí in acelasi timpu form'a clasica romana, sub care va trebui se apara a dóu'a specia de numiri, si in acestu modu, in câtu unu d. Cihac, sau unu altulu, se nu ne mai póta face imputarea, cá ne servimú in numirea luneloru anului nostru cu termini straini, ba inca slavoni.

Vomu dice si vomu serie dar' numirile nationale populare asia:

1° Calindariu, 2° Faurariu, 3° Martisioru, 4° Prieru, 5° Florariu, 6° Ciresiariu, 7° Cuptoriu, 8° Agustu, 9° Rapciune, 10° Brumarelu, 11° Brumariu, 12° Andreaá.

Éra pre cele clasice si oficiale in modulu urmatoru: Ianuariu, Februaru, Martiu, Aprilie, Maiu, Iuniu, Iuliu, Augustu, Septembre, Octobre, Novembre, Decembre.

Acumu inca dóue vorbe asupr'a lui Ándreaá, dupa cumu amu promisú mai susu.

Unii din literatii nostri au scrisu si scriu Undreaá, tinendu la pronuntia poporului si derivandu numele lunei dela undreaá, aculu celu mare de feru, adeca asemanendu agerimea frigului si gerului din Decembre unei undrele care impunge si ustura; altii ér' scriu de multe ori Índreaá, facèndu alusiune la Indra, dieitate indiana, si voindu a induce la anticitatea numirii basata pre comunitatea primitiva a Aryiloru cu Greco-latinii, ergo cu Romanii. N'au dreptate nici unii, nici altii.

Numirea de Ándreaá, care trebuie sè se scrie cu *A*, nu cu *U*, nici cu *Í*, vine dela numele sântului apostolu Andreiu sau Andreas, care a publicatu crestinismulu in cele dintâiu timpuri la Thraci (Albanesi, Iiri) si la Sciti, si care ísi are serbatórea oficiala, atátu in calendariulu Iulianu, câtu si in celu Gregorianu, la 30 Novembre, adeca la inceputulu lui Decembre.

In Synaxariulu mitropolitulu Dosoftiu dela 1683, tom. I fóiá 186 verso, se dice lamuritu: „Dechemvrie lun'a lui Andrea (Δεκεμβριε ΛΩΝΑ ΛΨΨ ΑΝΔΡΕΑ),“ ceea-ce inlatura ori-ce indoéla asupr'a formei celei corecte si origine cuventului.

Mai multi populi crestini, intre cari Albanesii si Ungurii, au contractatu inca dela inceputu obiceiulu de a numí unele lune ale anului dupa numele Sântului sau dupa serbatori mai insemnate cari cadeau in acea luna.

Astu-felu Albanesii numescu lun'a lui Octobre χιμίττι* (lun'a lui Dimitrie sau Demetriu), pre Novembre χιμίλι

(lun'a lui Mihailu), pre Decembre χιίνδοτ (lun'a lui Andreiu.)

Totu asia Ungurii numescu tóte lunele anului dupa serbatorile bisericesci ale Calendariulu loru: *Szent Górgy hava* (lun'a lui Sântu Georgiu), *Szent Jakab hava*, *Szent Mihály hava*, *Szent András hava* (lun'a lui Sântu Andreas).

Éca dar' de unde vine Andreaá alu nostru: nu dela undrea, nu dela Indra, ci curatu dela Andreas sau Andrea, care de buna séma ni s'a transmisu prin contactulu nostru in Peninsula Balcanica cu fratii Albanesi, si apoi dela noi sau totu dela densii au imprumutat-o si Ungurii.

Cá vocal'a *a* se pronuntia inchisa cá *u*: Undreaá in locu de Ándreaá, acést'a e conformu legiloru fonetice ale limbei romane. Astu-felu pronuntia Romanulu umblare in locu de âmblare (lat. *ambulare*), unghiu si unghiuri in locu de ânghiu (lat. *angulus*). Nasalele *m* si *n* facu d'alu-de-astea. Daca in cronicelero nóstre orasiulu Adrianopole figuréza cá Udriu, caus'a este, cá poporulu chiaru preste Dunare, pronuntia Adrianopole, turcesce *Enderne*.

(Dupa Column'a lui Traianu.)

Viitoriulu instructiunii agricole in investimentulu nostru publicu. *)

Invetiamentulu agricolu este cu atátu mai utilu in tiér'a nóstra, cu câtu agricultur'a este intr'o stare de suferintia si cu câtu concurentia straina tinde cu pasi gigantici de a face noue progrese si a ne coplesi pre cale economica. Se vedemu care este midiloculu prin care amu puté impedecá pâna la unu punctu óre-care acésta concurentia, si cumu amu puté ajunge scopulu ce trebuie se urmarimu, de a ne emancipá adica pre adeveratulu terímu alu economiei nationale. Cu totii suntemu isbiti astadi de parasirea in care se afla investimentulu sciintieloru agricole in mai tóte institutiunile nóstre cu privire la instructiunea publica.

La noi in tíera sunt scóle mai de tóte felurile, afara de agricultura, cea mai indispensabila din tóte industriele, cea mai intinsa, aceea care ocupa mai multe bratia si mai multe suflete, care procura nu numai subsistentia popóreloru, dar' si materiile primare, vegetale sau animale, cari transformate prin industri'a manufacturariara sunt date in consumatiune si vivifica comerciulu. Agricultur'a in fine, totu-déun'a a fostu recunoscuta cá bas'a cea mai solida a puterii si a avutiei stateloru, a fostu in sa privata multu timpu de lumin'a speciala menita de a o face se in floréscá, precumu au in floritu cele alte profesiuni fia-care in genulu seu.

*) Daca amu fi agricultori de profesiune, articii precumu este acést'a imprumutatu din diariulu literariu Vocea romána dela Craiov'a, amu publicá in fiecare luna celu puçinu câte unulu. Acestu de acilea suna si la adress'a nóstra cu puçine schimbari; de aceea flu si reproducemu.

Red.

*) Vedi Grimm, Geschichte der deutschen Sprache, p. 101.

Stabilimentele de invetiamentu agricolu sunt fórte respandite si frecvente in alte tieri, nu numai de baiati, dar' si de fete.

In Germani'a actualmente la o populatiune de preste 40 milióne suflete, se gasescu 185 scóle de agricultura, organizate unele in facultati, alte in scóle medie sau regionale, si in fine unu mare numeru de scóle practice speciale sau ferme pentru drenagiu, irigatiuni, laptarii, silvicutura etc.

Privindu la Franci'a, vedemu cà pre lângá Aca-demi'a agricola din Parisu, mai posede inca trei scóle nationale de agricultura: cea dela *Grignon*, dela *Grand-Jouan*, si cea din *Montpellier*.

Credemu utilu a dá nesce amenunte asupr'a starii actuale a acestoru scóle.

Scól'a dela *Grignon* posede o intindere de 47 ectare de pamentu, in care se facu numai culturi de plante si livedi naturale si artificiale; pre o intindere de 32 ectare se face cultur'a arboriloru (*Silvicultur'a*); pre lângá acestea mai are gradini vaste si unu imensu parcu. In ceea-ce privesce productiunea animaleloru in staulele mentionatei scóle, se afla tipuri din cele mai frumóse rase de animale, apartinendu speçieloru bovine, ovine, porcine si cavaline.

Bugetulu scólei dela *Grignon* in 1883 se ridica la cifr'a de 390,000 lei; din acést'a raportéza Statului 213,000 lei proveniti din pensiunile eleviloru, exploata-tiunea pamentului si din reproductiunea animaleloru.

Scól'a dela *Grand-Jouan* (*Loire-Inferieure*) datéza dela 1841. Domeniulu seu actualu este de 98 ectare.

Ea este inscrisa in bugetulu anului 1883 pentru sum'a de 138,000 lei, din care trebue a deduce 55,600 lei, cari provinu din pensiunile eleviloru si din produc-tele exploata-tiunei agricole.

Scól'a din *Montpellier* (*Hérault*) a inlocuitu in anulu 1872 Scól'a dela *Saulsaie* (*Ain*). Invetiamentulu teo-reticu si practic, cá si in celelalte dóue scóle, cuprinde studiulu cultureloru speciale din regiunea care forméza basinulu Mediteranei. Scól'a posede o statiune meteo-rogica, o statiune agronomică si venologica, o statiune sericicola si o statiune viticola.

Bugetulu din 1883 prevede pentru scól'a din *Mont-pellier* o suma de 260,500 lei pentru intretinere, si o receta probabila de 115,500 lei.

Institutulu nationalu agronomicu sau Academi'a este unu stabilimentu pentru invetiamentulu superioru alu agri-culturei.

Acestu institutu nationalu are de scopu a favorisá progresulu agricolu si a ridicá nivelulu sciintiei in rap-porturile sale cu tóte ramurile productiunii animale si vegetale, formandu agricultori si proprietari cu cuno-scintie sciintifice necesarie pentru cea mai buna exploata-tiune a pamentului; administratori instruiti si capabili pentru diverse esercitii publice sau private, in care sunt angagate interesele publice; profesori speciali pentru in-vetiamentulu agricolu in scólele nationale, scóle practice de agricultura in departamente, scóle normale, etc.; in fine directori de statiuni agronomiche.

Creditulu inscrisu in bugetulu anului curentu pen-tru institutul nationalu agronomicu este de 269,450 lei, din care trebue a se deduce aprópe 18,800 lei, pro-veniți din pensiunea eleviloru si dela auditorii liberi.

Fermele scóle si scólele practice de agricultura au unu bugetu de 574,400 lei.

Ferm'a scóla este o exploatiune bine cultivata, in care tinerii dela etatea de 16 ani in susu esecuta tóte lucrările fermei, primindu o remuneratiune din munc'a loru si o instructiune esentialmente practica. Scopulu acestoru stabilimente este de a formá indemanatici prac-ticanti, capabili de a exploatá cu inteligentia proprie-tatea loru, de a deveni buni economi, arendasi, regisori, conducatori de argati, de lucratori, gradinari etc.

Afara de invetiamentulu datu in aceste scóle, mai este si celu datu prin midiuloculu conferintieloru.

In bugetulu anului 1883 figuréza o suma de 165,000 lei pentru catedre de agricultura si cursuri nomade.

Afara de acestu numeru multiplu de scóle, pre care filu gasiramu in aceste tieri, in Germani'a in Prusi'a, sta-tulu si societatile de agricultura au infiintiatu posturi de profesori ambulanti, meniti a respandí prin sate notiun-ile cele mai utile si practice in sciintiele agricole.

In Regatulu Romaniei, socotindu dupa populatiune cá in Germani'a, aru trebui se avemu celu puçinu 24 scóle de agricultura, si actualmente vedemu cà se afla numai un'a singura, organizata in cele mai bune condi-tiuni, dar' si acést'a de multe ori a fostu amenintata cu desfiintierea, daca nu si-aru fi gasitu unu razimu pu-ternicu in directorulu seu, care a sustinut-o cu multe sacrificii.

Cu tóte acestea constatamu cu multiamire, cà totu romanulu privesce cu dreptu cuventu agricultur'a ca temeli'a cea mai solida a societatii, a miscarii populatiunii si a puterii statului nostru.

Corpurile legiuitóre, insufletite de aceste sentimente, au votatu in sesiunea trecuta unu proiectu de lege pen-tru organizarea invetiamentului profesionalu alu agricul-turei in tîer'a nóstra. Eminentulu barbatu de statu d-lu *George Chitiu*, fundatorulu si sustinetorulu inflaca-ratu alu scóleloru profesionale, comerciale, de meserii etc. ne aduce scirea, cà in bugetulu anului curentu se pre-vede infiintierea de o camdata a doue scóle de agricul-tura, un'a in Iasi si alt'a in Craiov'a. Si cu dreptu cu-ventu se ne intrebamu: ce s'a facutu pàna acumu pen-tru invetiamentulu agricolu? s'a facutu vre-o incuragiare? s'a facutu ferme modele cá in alte tieri spre a instrui pre tieranu in meseri'a lui? s'au introdusu celu puçinu notiunile de agricultura in scólele publice spre a inspirá tinerimii gustulu ruralu, cá se nu alerge dupa functiuni? Cu parere de reu suntemu nevoiti a respunde, cà s'a fa-cutu fórte puçinu din tóte acestea pentru agricultura, recunoscuta de ilustrulu barbatu de Statu cá bas'a de granitu a Statelor, artea care sustine regatele, desvólta comerçiu, vivifica si infloresce industri'a.

Instructiunea publica este celu mai mare resortu alu civilizatiunii unui poporu. Este cea dintâiu datoría

a unui guvern, din ori-ce statu liberu, de a instruí poporul seu in tóte ramurile activitatii lui.

Numai prin instructiune putem combata vitiele si asigurá bun'a stare materiala si morala a unui poporu.

Alte tieri din Europ'a cá Angli'a, Suedi'a, Danemarc'a, Belgi'a si Germani'a nu numai cá au invetiamentulu profesionalu alu agriculturii, organizatu a parte, dar' este introdusu studiulu economiei rurale in intregulu organismu alu instructiunii publice de ambele sexe dela scótele primare pâna la universitate. Credemu cá este utilu si pentru tíer'a nóstra, tíera eminentemente agricola, de a procede in asemenea modu, spre a puté nu numai organizá mai lesne invetiamentulu profesionalu alu agriculturii, dar' spre a prepará mai întâiu spiritele spre viéti'a agricola, inspirandu claseloru inteligente gustulu ruralu.

Cându proprietarii avuti si inteligenti din tíer'a nóstra voru avé spiritulu agricolu, ei sunt cari voru infintiá si organizá fermele modelu si fermele esperimentale. Avemu destule esemple de asemenea natura in alte tieri; asia in Angli'a existu ferme modelu, de cându fiii lordiloru au luat lectiuni de agricultura. In Germani'a agricultur'a a intratu pre calea perfectiunariloru, de cându principii casei palatine au datu esemplulu fericitu a se instruí cu lectiuni de economia rurala. In Belgi'a s'a facutu celu mai mare progresu agricolu, de cându s'a introdusu pre lângá fia-care universitate câte o catedra de economi'a rurale, cea-ce face cá toti ómenii instruiti sunt agronomi, judeca cu competintia, si vedu bine in tóte cestiunile agricole. Noi scimu cá progresulu se propaga totu-déun'a de susu in josu si trebue a ne petrunde odata de acestu mare adevéru. Nu este locul aici de a reaminti erorile timpului trecut, dar' suntemu nevoiti a spune adevéru, cá pâna acumu agricultur'a a fostu uitata mai cu totul in tóte gradele invetiamentulu nostru publicu de ambele sexe, si dintr'acést'a n'a resultatu pentru interesele Romaniei de câtu prejudetiele cele mai grave. Invetiamentulu agricolu la noi atátu de trebuinciosu tuturor claseloru societatii, a fostu camu despretuitu, si lips'a de cunoscentie positive asupr'a economiei rurale influentiéza din ce in ce mai multu asupr'a populatiuniloru nóstre.

Avemu sperantia, cá Inaltulu Guvernu va luá precautiuni pentru punerea in aplicare a proiectulu de lege votatu de Adunarea nationala pentru organizarea invetiamentulu profesionalu alu agriculturii in tíer'a nóstra.

Corpurile legiuitóre inspirate de aceste sentimente, au organizatu unu nou Ministeriu de agricultura, comerciulu si industria. Punerea in aplicatiune dejá a acestei legi probéza pâna la evidentia, cá a sositu momentulu favorabile alu unei revolutiuni radicale in favórea agriculturii romanesci!

Vomu mai reveni asupr'a acestoru cestiuni.

I. Pasereanu.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú in siedintia ordinara dela 23 Iunie n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: I. Popescu, Dr. Il. Puscariu, I. V. Rusu, I. St. Siulutiu, P. Cosm'a, P. Dunc'a, Z. Boiu, G. Baritiu, C. Stezar, E. Brote, Dr. I. Crisanu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

46. Secretariulu II-lea atrage atentiuinea comitetului la serbarea impreunata cu parastasu. ce se va tine Joi la 16/28 Iunie a. c. in Resinari in memori'a repausatului Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu baron de Siagun'a, care a fostu unulu dintre intemeiatorii Asociatiunii transilvane si primul ei presidentu.

— Comitetulu avédu in vedere meritele, ce repausatulu Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu br. de Siagun'a si-a castigatu la intemeierea asociatiunii si spriginulu ce ia datu in progressarea sa cá primul presidentu in decursulu a dóue període consecutive,

decide: ca in semnu de veneratiune si recunoscentia se participe la serbarea parastasului, ce se va celebrá in 16/28 Iunie a. c. in Resinari si cu acésta ocaziune se depuna in numele Asociatiunii o cununa de flori pe mormentulu bine meritatulu primu presidentu alu ei.

Cu esecutarea partii din urma a conclusului se insarcinédia biroulu.

47. Acelasi raportoru arata, ca conclusulu siedintiei premergatórie de dto 30 Maiu a. c. Nr. prot. 39, cu privire la cererea presentarii acteloru in terminu de 10 zile din partea advocatulu d. Mateiu Nicol'a din Alb'a-Iuli'a, s'a espedatu de aici in 1. Iunie a. c. fara ca pana la datulu siedintiei presente se fi avutu resultatulu doritu.

— Servesce spre sciintia cu aceea, cá se se faca o ultima provocare pentru estradarea in terminu de 3 zile a tuturor acteloru privitóre la remasele pertractate dupe Avramu Iancu si Ioanu Iancu. In casu cându si acést'a nóua incercare de a complaná afacerea estradarei pe cale pacinica, aru remané fara resultatu, biroulu e insarcinatu a face pasii legali pentru estradarea acteloru amintite.

48. Directiunea despartimentulu I-iu (Brasiovu) respundendu la adress'a comitetulu de dto 30 Maiu a. c. Nr. 144. arata, cá in urm'a cointelegerei avute cu factorii respectivi din Brasiovu, se recomanda pentru intrunirea adunarii generale a Asociatiunii din acestu anu zilele 14—17. Augustu st. v. c. si totuodata aduce la cunoscentia, cá presidentu alu comitetulu centralu de primire din Brasiovu, este domnulu advocatu Nicolae Strevoiu (Nr exp. 159/1883).

— Pentru a se poté ficsá definitivu dat'a intrunirii adunarii generale a asociatiunii, subcomitetulu e recercatu a presentá acestui comitetu si unu programu despre festivitatile, ce comitetulu localu de primire voiesce a arangiá cu ocaziunea intrunirii amintitei adunari generale.

49. Din partea tipografiei archidiecesane se presenta contulu pentru tiparirea si expedarea foiei Asociatiunii „Transilvania“ pe semestrulu I-iu (Ianuarie—Iunie) pro 1883, in sum'a de 251 fl. 84 cr. (Nr exp. 158/1883).

— Se avisédia la cassa spre platire tipografiei archidiecesane din locu sum'a de 251 fl. 84 cr. v. a. din positiunea votata in bugetu pentru tiparirea foiei.

50. Administratiunea „Telegrafulu romanu“ presenta unu contu de 6 fl. 30 cr. v. a. cá spese avute cu publicarea concúr-

seloru si insciintiariloru de sub Nrii 65, 104, 105, 291, 450, 455/1882. (Nr exp. 150/1883).

— Se avisédia la cassa spre platire administratiunei a Telegrafului romanu summ'a de 6 fl. 30 cr. din positiunea votata in bugetu pentru spese extraordinare.

51. Ioanu Stoica asistentu de fotografu si stipendistu alu Associatiunei, presentandu cuitanti'a pentru rat'a a 2-a a stipendiului arata, cá aflanduse in caletoria acasa pentru afaceri de militia si recreare, nu póte satisface cererei comitetului, de a presentá impreuna cu cuitanti'a si atestatu despre frecuentarea scólei industriale din Sibiu, aclude inse unu atestatu dela mai multi fruntasi din Dev'a, prin care dovedesce, cá continua a se ocupá cu desemnulu. (Nr. exp. 147/1883).

— Comitetulu decide a-i eliberá rat'a ceruta din stipendiu, indrumandu inse totuodata pre petentu, cá in interesulu cultivareii sale ulterióre si mai temeinice se-si ficsedie unu planu si se-si stabilésca locul continuareii in lucrarea sa de fotografu si desemnatoriu.

52. Directiunea despartimentului III. din Sibiu presenta prin adres'a de dto 30 Maiu a. c. procesulu verbalu alu adunareii generale a despartimentului, tinuta la Porcesci in 5 Noemvrie 1882 si processulu verbalu alu siedintiei subcomitetului de dto 29 Maiu 1883, dimpreuna cu 45 fl. incassati cu ocasiunea amintiteii adunari.

Din processulu verbalu alu adunareii generale se vede cá:

1. s'au revediuu si aprobatu rapórtele anuale ale secretariului si cassariului.

2. s'au incassatu 80 fl. 90 cr. cá tace delu membrii ajutatoari si tace delu 2 membrii ordnari á 5 fl.

3. s'a statoritu bugetulu pro 1883 cu 20 fl. pentru spesele cancelarieii si 100 fl. pentru procurarea de carti pe sém'a biblioteceloru poporale.

4. Gerasimu Serbu stud. jur. a cetitu o disertatiune despre necesitatea si modulu de a infiintá bibliotecii la sate;

5. locul adunareii generale pro 1883 s'a designatu in Poplac'a.

Din processulu verbalu alu siedintiei subcomitetului de dto 29 Maiu a. c. se vede:

6. cá tacele incassate cu 80 fl. 90 cr. plus unu restu de cassa din anulu trecut cu 60 fl. 75 cr., respective 70 fl. 75 cr. conformu raportulu cassariului, s'a hotaritu a se folosi pentru trebuintiele despartimentului, conformu bugetulu stabilitu pro 1883, ér' summ'a de 10 fl., incassata la adunarea generala cá tace de membrii ordnari in decursulu anului 1883, se transpunu cassei Associatiunei;

7. cá s'au colectatu pentru biblioteceloru poporale 353 carti si s'au procuratu din summ'a votata 123 fl. 35 cr. alte 130 carti.

8. cá membrulu Simeonu Popescu a presentatu o propunere, care cere a se face dispositiunile de lipsa, ca prin locurile locuite de romani, se se intreprinda colectarea melodiiloru poporale, ér' Associatiunea se votedie spre acestu scopu unu premiu in summ'a de 100 fl. v. a.

Acést'a propunere se presenta comitetulu spre apreçiare (Nr. exp. 149/1883).

— Concursele adunareii generale ale despartimentului III si ale comitetulu acestui'a, amintite mai sus, servescu spre sciintia cu observarea, cá resturile de cassa de pe anulu curentu in sum'a de 21 fl. 65 cr. si resturile de cassa pentru viitoriu, fiindu acoperite trebuintiele ficsate in bugetulu votatu de adunarea generala, conformu §-lui 17 din regulamentu se se administredie cassei centrale a Associatiunei.

Cele ce privescu infiintarea de bibliotecii poporale, servescu spre placuta sciintia si la timpul seu se astépta raportu mai detaiatu despre infiintarea lor si despre modali-

tatea folosireii si conservareii normate prin regulamentulu specialu, despre care se face amintire.

Cátu pentru propunerea membrulu Simeonu Popescu se alege o comisiune de 3. in persónele dloru: Eugenu Brote, Dr D. P. Barcianu si Dr. I. Crisianu, cá se o studiedie si se raportedie despre dëns'a in un'a din siedintiele urmatóre.

53. Cassariulu presenta conspectulu despre starea cassei Associatiunei cu datulu 22 Iunie a. c. Din acestu conspectu se vede, cá starea avereii intregi a Associatiunei este 79,785 fl. 57 cr. (Nr. exp. 162/1883).

— Spre sciintia.

Sibiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,

Dr. D. P. Barcianu m. p.,

v.-presiedinte.

secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Siulutiu, Cosm'a, Boiu.

S'a verificatu. Sibiu, 25 Iunie 1883.

Iosifu Siulutiu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Z. Boiu m. p.

Procesu verbale

alu comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, luatu in siedint'a ordinara dela 7 Iulie st. n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bologa, vice-presiedinte. Membri presenti: E. Macelariu, I. St. Siulutiu, P. Cosm'a, I. Popescu, G. Baritiu, Davidu br. Ursu, B. P. Harsianu, V. Romanu, C. Stezariu, E. Brote.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

54. Prin directiunea institutulu „Albin'a“ din locu se presenta dela auctoru, pentru bibliotec'a Associatiunei 2 brosiuri: „Drumurile de feru cu cale îngusta“ si „Cari sunt sarcini pe budgetu, caile normale sau caile înguste“ de N. Fagarasianu, ingineru-siefu de sectie, Bucuresci, 1883. (Nr. exh. 154/1883.)

— Spre sciintia.

55. Oficiulu centrale alu universitatii sasesci presenta cu datulu 6 Iunie a. c. pentru bibliotec'a Associatiunei: unu exemplariu din protocólele adunareii generale ale acestei universitatii, tinuta dela 20 Noemvrie 1882 pana in 8 Ianuarie 1883 in Sibiu. (Nr. exh. 152/1883.)

— Spre sciintia.

Nr. 56. In legatura cu conclusulu comitetulu din siedint'a dela 23 Iunie pentru depunerea unei cununi pe momentulu primulu presidentu alu Associatiunei, Andreiu baronu de Siagun'a cu ocasiunea parastasulu celebratu in Resinari in 16/28 Iunie, se presenta 2 conturi: unulu in sum'a de 15 fl. v. a., pentru cununa si altulu de 5 fl. 50 cr., pentru panglica si tipariulu ei, la olalta in suma de 20 fl. 50 cr. (Nr. exh. 172/1883.)

— Sum'a de 20 fl. 50 cr., se aviséza la cassa spre platire.

57. Stipendistulu Nicolae Vecerdea, dela gimnasiulu de statu din Sibiu, presenta atestatul de maturitate, cu succesu bunu si totuodata multiamesce pentru sprijinulu ce Associatiunea i-a datu in decursulu studiiloru sale gimnasiale. (Nr. exh. 178/1883.)

— Spre sciintia.

58. Judecatori'a cercuala r. u. din Tasnadu insciintizéa despre transcrierea avereii, remase dupa d-na Koncz János, din Girókút, pe numele eredeii Pap Ilon'a. (Nr. ex. 156/1883.)

Neputédu-se constatá in ce legatura sta amintit'a transcriere cu Associatiunea, s'au cerutu pe cale presidiala deslusirile necesarie.

— Spre sciintia.

59. Oficiulu reg. ung. pentru designarea competentelor erariale din Alb'a-Iuli'a, trimite cu dta 20 Iunie a. c., o provocare pentru platirea sumei de 2 fl. 50 cr., cá compe-tintia de timbru la sententi'a judecatorésca adusa in caus'a remasului lui Teleki D. din Abrudu.

— Sum'a de 2 fl. 50 cr., se aviséza la cassa spre pla-tire, ér' despre starea afaceri remasului Telekianu sè se céra informatiunile necesarie dela avocatulu plenipotentiatu alu Associatiunei.

60. Directiunea despartimentului I. (Brasiovu) trimite 5 fl. v. a., cá tacsá de membru ord. dela dlu ingineru Ioanu Baiulescu, si 3 fl. cá tacsá pentru diplome dela susu-numitulul si dela alti doi domni, totuodata in legatura cu recercarea comitetului de dto 23 Iunie a. c., — Nr. 163, presenta procesulu verbalu alu siedintiei subcomitetului de dto 28 Iunie a. c. in care se cuprindu dispositii privitóre la ficsarea terminului pentru intrunirea adunarei generale a Associatiunei. (Nr. exh. 177/1883.)

— Pe bas'a informatiuniloru cuprinse in raportulu amin-titu alu directiunei despartimentului I. (Brasiovu) comitetulu decide:

Terminulu pentru intrunirea membriloru Associatiunei in adunarea generala a acestui anu se defige pentru diu'a de 17/29 Augustu a. c., si dilele urmatóre in Brasiovu.

Biroulu e insarcinatu a face publicarile de lipsa si ce-erile pentru esoperarea de bilete cu pretiu scadiutu pe dru-murile de feru, pentru membrii Associatiunei ce voru participá la acésta adunare.

61. Membrulu Partenie Cosm'a cá raportoru alu comi-siunei esmise in caus'a monumentului lui Andreiu Muresianu si reintregite prin conclusulu comitetului de dto 10 Noemvrie 1882, in numele comisiunei face urmatóreá propunere:

Considerându cá inteligenti'a romana din Brasiovu a con-stituitu sub presidenti'a dlui Diamandi Manole unu comitetu independentu, pentru ridicarea monumentului din cestiune, la locu publicu si intr'unu modu mai demnu de memori'a mar-elui poetu nationalu Andreiu Muresianu, decâtu cumu s'aru puté procurá unulu din sum'a ce sta la dispositiunea Asso-ciatiiunei nóstre;

Considerându inse, cá ridicarea monumentului contem-platu prin inteligenti'a nóstra din Brasiovu nu este posibilu sè se póta efeptuí pàna la adunarea generala din anulu cu-rentu, cá domnii Brasioveni in conferinti'a loru dela 29 Sep-temvrie 1882 au promisú, cá in casu de amànanare dènsii voru asiediá pàna la proxim'a adunare generala a Associatiunei o pétra comemorativa la mormentulu lui Andreiu Muresianu; propune (Nr. exh. 180/1883) si

— comitetulu acceptându motivele comisiunei, concludé:

Comitetulu se invoiesce, cá afacerea monumentului din cestiune se tréca in competenti'a comitetului infiintiatu in Bra-siovu anume spre acestu scopu, ér' sum'a de 1977 fl. 79 cr. care cu acésta destinatiune se afla in posesiunea lui, de ocam-data a fructificá cá depositu, ér' cându se va convinge, cá scopulu ce si l'a impusu comitetulu inteligentiei romane din Brasiovu este realisabilu, i-o va pune acelu'i a la dispositiune.

Totuodata inse róga pe Onoratii romani din Brasiovu, cá conformu angajamentului luatú in conferinti'a loru dela 29 Septemvrie 1882 pàna la adunarea generala din acestu anu, se binevoiasca a asiediá o pétra comemorativa la mormentulu lui Andreiu Muresianu.

62. Membrulu Ioanu Popescu, raportoru alu comisiunei insarcinate din siedinti'a dela 25 Aprilie a. c. Nr. 130 cu studiarea modalitatii, cumu cas'a cumparata s'aru puté folosí pentru scopurile Associatiunei si pentru o eventuala instituire a unei scóle de fete; presentându raportulu comisiunei arata:

1. cá comisiunea a aflatu acomodate pentru adapostirea cancelariei si bibliotecii Associatiunei, se intielege pe lãnga unele reparaturi, pe cele 4 camere din parteru, dela drépt'a intrarei, ér' pentru servitoriulu Associatiunei, care aru avé se func-tioneze totuodata si cá ingrijitoru alu edificiiului intregu, — se intielege éراسi pe lãnga unele adaptari, — camer'a din curte din aríp'a drépta, care este de presentu inchiriata cá magasinu.

Reparaturile si adaptarile necesarie pentru aceste loca-litati, conformu preliminarului de spese alu specialistului Kö-niger, aprobatu de inginerulu Dlu Nickel aru cere sum'a de 431 fl. 87 cr. v. a.

2. cá ea a constatatú si necesitateá altoru reparaturi mai mari, menite a asigurá si respective a marí valórea ac-tuala a realitatii cumparate, si anumitu: trepte noue la piv-niti'a din stãng'a si usi noue la amèndoue pivnitiele, trepte la intrarile cuartireloru din parteru, trepte noue si coridoru nou la cuartirele din etagiu, boltitur'a deasupr'a portii, sio-pronu si alte constructiuni laterale pentru cuartirele din edi-ficiu, precumu si reparaturi la usí si la ferestri. Tóte aceste reparaturi, dupa preliminarulu aceluiasi specialistu aru recere 3134 fl. 54 cr., va se dica dar' tóte adaptarile si reparaturile aru recere laolalta o suma de 3566 fl. 41 cr.

3. cá reparaturile si adaptarile cari privescu localulu pentru trebuintiele Associatiunei, precumu si treptele la cuar-tirele din parteru si reparaturile la usile si ferestrele cuar-tireloru din amendoue aripile, aru fi neincunjuratu de lipsa sè se faca indata, remanendu cá reparaturile mai mari, indi-cate mai susu, sè se faca succesivu si mai târdiu. (Nr. exh. 181/1883.)

Membrulu Eugenu Brote avèndu in vedere cá:

a) adaptarile la localulu menitu pentru cancelari'a As-sociatiunei si pentru servitoriulu acesteia, nu sunt atátu de urgente, precumu le infatisiéza comisiunea; efeptuirea loru sè se tîna in suspensó pàna dupa adunarea generala a Associa-tiunei din acestu anu, care se va intruni in 17/29 Augustu a. c. si care va avé a deliberá si asupr'a acestei afaceri.

b) Avèndu in vedere, cá comisiunea nu a aretatú in rap-portulu seu cumu si de unde sè se acopere chieftuieile re-paratureloru si adaptariloru recomandate, comitetulu se de-cida, cá pentru crutiarea fondului Associatiunei si pentru in-lesnirea crescerei loru, sum'a neceruta pentru reparaturi si adaptari in marimea de 3566 fl. 41 cr., sè nu se ia din ca-pitalulu fondului, ci numai din venitu asia, cá in bugetulu anului 1884 sè se designeze din venitululu anualu o suma anu-mita pentru esecutarea in parte a reparaturiloru si adapta-riloru, remanendu cá restulu sè se distribue succesivu pe anii urmatori, pàna voru fi efeptuite tóte reparaturile indicate in raportulu comisiunei.

Membrulu Partenie Cosm'a propune: a) in sperantia cá adunarea generala nu va dificultá reparaturile ce sunt de lipsa pentru adaptarea noului localu de cancelarie alu Asso-ciatiiunei — aceste adaptari sè se puna indata in lucrare, inca inainte de adunarea generala, astu-felu cá in Septemvrie As-sociatiunea sè se póta stramuta in noulu seu localu, rema-nendu cá reparaturile mai mari sè se faca consecutivu, dupa adunarea generala;

b) considerându, cá sum'a de 3566 fl. 41 cr., ce se cere pentru reparatur'a si adaptarea realitatii de casa, are me-nirea de a sustiné, respective a urcá valórea acestei realitati si cá prin urmare ea trebuie sè se privésca de investitiune, propune cá sum'a receruta pentru adaptari si reparaturi sè se ia chiaru din capitalu, cerèndu-se inse pentru acést'a in-voirea adunarei generale a Associatiunei.

— Comitetulu acceptandu cu majoritate de voturi ve-derile comisiunei complectate prin vederile cuprinse in pro-punerea membrului P. Cosm'a, decide:

Reparaturile, amintite in raportulu comisiei se recunoscu de necesarie. Cele cari privescu localulu pentru cancelarie, fiindu de natura urgenta, se voru face indata in lun'a lui Augustu, ér' cele cari privescu locuinti'a servitoriului fiindu de prezentu localulu inchiriatu pâna in 1 Octomvrie a. c. se voru tiné in suspensio pâna la altu timpu potrivit. Pâna la indeplinirea lor se aviséza pentru servitriu locuinti'a ingrijitorului actualu alu casei.

Ce privescu sum'a necesara la esecutarea adaptariloru si reparaturiloru, se cere invoirea adunarei generale pentru a o puté luá din capitalulu fondului Asociatiunei.

63. Dlu primu secretariu George Baritiu presenta din partea autorului I. M. Riureanu 50 exemplare din bibliotec'a de lectura pentru junimea de ambele sexe, cuprindiendu istoriérele „Famili'a crestina, Rosele rosii si rosele albe, copil'a muta si pescariulu; editi'a a 3-a Bucuresti 1883“ cu scopu de a fi distribuite cá premii la elevii din scólele poporale. (Nr. exh. 184/1883.)

— Spre placuta sciintia, cu aceea cá dupa retinerea a 2 exemplare pentru bibliotec'a Asociatiunei, restulu sè se distribue de birou, conformu vederiloru urmate in casulu analogu din siedinti'a premergatóre.

Sibiiu d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
vice-presiedinte. secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Cosm'a, Popescu, Brote.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 9 Iuliu 1883.

P. Cosm'a m. p. I. Popescu m. p. E. Brote m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a ordinara dela 10 Iuliu st. n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: P. Dunc'a, D. baronu Ursu, I. Popescu, G. Baritiu, P. Cosm'a, I. St. Siulutiu, V. Romanu, E. Brote, D. Comsi'a, B. P. Harsianu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

64. Secretariulu presenta conspectulu stipendistoru si ajutoratoriloru din budgetulu Asociatiunei pro 1883. Nr. exh. 191/1883.)

— Spre sciintia, avéndu a se presentá adunarei generale viitóre.

65. In conformitate cu usulu din trecutu si cu §. 14 lit. h. din statute.

— Se institue o comisiune compusa din membrii: d-nii St. Siulutiu, V. Romanu si D. Comsi'a pentru scontrarea cassei Asociatiunei.

66. Pentru a satisface dispositiuniloru cuprinse in §. 23 alu statuteloru.

— Comitetulu esmite o comisiune compusa din membrii: d-nii I. St. Siulutiu, V. Romanu si D. Comsi'a pentru propunerea preliminarului de budgetu alu Asociatiunei, pentru anulu 1884.

67. Directiunea despartimentului IV. (Sebesiu) prin raportulu seu de dto 31 Maiu a. c., presenta proiectulu de statute alu „societatii Andreiene“, ce intentionéza a o infiintá despartimentulu si procesele verbali ale siedintieloru subcomitetului de dto 8 Martiu si 10 Aprile a. c.

In procesulu verbale alu siedintiei din 8 Martiu se cuprindu dispositiile facute pentru distribuirea unoru ajutore pentru meseriasii din acelu despartimentu, ér' in procesulu

verbale de dto 10 Aprile se cuprinde aretarea despre distribuirea ajutoriloru amintite si se cere a se comunicá din partea cassei unu conspectu despre membrii Asociatiunei din acestu despartimentu, cu scopu de a se inlesni incassarea tacselor restante. (Nr. exh. 151/1883.)

— Cuprinsulu proceselor verbali de dto 8 Martiu si 30 Aprile servece spre sciintia cu aceea, cá subcomitetulu, pentru incunjurarea de neplaceri, la implinirea agendelor sale se fie totu-déun'a cu stricta privire la hotaririle adunariloru generale, mai cu sama si in ce privescu distribuirea sumelor votate cá ajutore si ficsarea acestoru sume; ér' cátu pentru conspectulu cerutu dela cassa, acest'a s'a espedatu de aici sub Nr. 124/1883 de dto 25 Aprile 1883 a. c. — Ce privescu „Fundatiunea Andreiana“ se astépta raportulu cerutu de comitetu sub datulu 11 Noemvre 1881, despre rezultatulu censurarii ratiociniiloru presentate de dlu pretoru M. Savu, ér' proiectulu de statute se predá unei comisii, compuse din membrii comitetului: Z. Boiu, P. Cosm'a si D. Comsi'a spre revisiune si raportare.

68. Avéndu in vedere apropierea adunarei generale si necesitatea stabilirei programei pentru siedintiele acestei-a.

— Comitetulu ficséza urmatórea programa pentru adunarea generala a XXII a Asociatiunei transilvane, care se va tiné in 17/29 si 18/30 Augustu a. c. in Brasiovu.

Siedinti'a I-a din 29 Augustu.

1. Deschiderea siedintiei la 10 óre diminéti'a prin presidiulu ordinariu.

2. Apelu nominalu alu membriloru Asociatiunei, cari au dreptu a participá cu votu decisivu.

3. Esmiterea unei comisii de 3 membrii, pentru incassarea de tace dela membrii vechi si dela cei, cari voiescu a se inscrie cá membrii noi.

4. Raportulu comisiei de inscriere amintite in p. precedentu.

5. Raportulu generalu alu comitetului despre activitatea sa in decursulu anului 1882/3.

6. Presentarea proiectului de budgetu pentru anulu urmatoriu.

7. Alegerea unei comisii de 5, pentru examinarea proiectului de budgetu si unei comisii de 5, pentru studiarea propuneriloru de sine statatóre.

8. Cetirea disertatiuniloru insinuate la presidiu.

Siedinti'a a II-a la 30 Augustu.

1. Autenticarea procesului verbale alu siedintiei precedente.

2. Raportulu comisiei pentru inscrieri si incassare.

3. Raportulu celorlalte comisii esmise in siedinti'a I-a.

4. Alegerea presidentului si a oficialiloru pe unu nou periodu.

5. Alegerea comitetului Asociatiunei pentru unu nou periodu de 3 ani.

6. Alegerea unei comisii de 3, pentru autenticarea procesului verbalu alu siedintiei a II-a.

7. Continuare cu cetirea disertatiuniloru.

8. Defigerea locului si timpului pentru viitórea adunare generala.

9. Incheierea siedintieloru adunarei generale.

69. Membrulu Eugenu Brote, cá raportoru alu comisiei esmise prin conclusulu comitetului dto 14 Septemvre 1882 ad. Nr. 299: cu scopu de a studiá propunerile dlui Dr. A. P. Alexi facute in adunarea generala a XXI. din Deesiu sub Nr. prot. 30, cu privire la infiintarea de statii meteorologice, arata in numele aceleia, cá: de si meteorologi'a, respective meteorogrosia din punctu de vedere teoreticu, pen-

tru sciintia si din punctu de vedere practic pentru agricultori este de insemnatate si de si aru fi laudabilu daca Asociatiunea aru da si ea succursu progresului acestoru sciintie prin infiintierea de statii meteorologice, totusi, avendu in vedere, ca scopulu Asociatiunei nu este asia de generalu ca se primésca in programulu seu de activitate, totu ce se refere la progresulu sciintieloru in generalu, si ca midiulócele ei bancesi sunt prea modeste pentru a se intinde cu activitatea sa pe unu terenu atátu de indepartatu de scopurile sale nemidiulocite, si pe bas'a acestoru motive propune, éra:

— Comitétulu, acceptându motivele comisiunei, decide a nu recomandá adunarei generale primirea propuneriloru amintite ale lui dr. A. P. Alexi.

70. Acelasi membru, cá raportoru alu comisiunei esmise din siedinti'a dela 23 Iuniu a. c. Nr. 163 pentru studiarea propunerii dlui Simeonu Popescu in privinti'a colectarii melodiiloru poporale romane prezentate comitetului prin directiunea despartimentului III. (Sibiiu) cá aclusu la procesulu verbale alu siedintiei subcomitetului de dto 29 Maiu a. c., avendu in vedere insemnatatea unei astu-felu de colectiuni de melodii nationale si imprejurarea, cá pana acumu Asociatiunea prea puçinu a facutu pentru cultivarea artei musicale la romani, propune in numele comisiunei:

Comitetulu se propuna adunarii generale procsime crearea unui stipendiu de caletorie de 200 fl., pe anu pentru a se conferi unui barbatu de specialitate, care sè se ocupe cu colectarea melodiiloru nóstre poporale. (Nr. exh. 183/1883.)

Membrulu Dr. D. P. Barcianu avendu in vedere insemnatatea obiectului de cestiune, propune urcarea sumei stipendiului de caletorie dela 200 fl. la 400 fl.

Dupa unele deslusiri date de membrulu G. Baritiu in privinti'a unei lucrari analoge intreprinse chiaru pana acumu de academi'a romana de sciintie din Bucuresci:

— Comitétulu recunoscéndu insemnatatea unei colectiuni de melodii poporale, avendu in vedere cá o alta corporatiune si cu midiulóce mai bogate, a intreprinsu chiaru pana acumu o lucrare in acésta privintia, decide a amáná decisiunea sa in privinti'a propuneriloru de mai susu, pana dupa publicarea rezultatului pasiloru intreprinsi de academi'a romana din Bucuresci.

71. Membrulu George Baritiu presenta pentru biblioteca 1 exemplariu alu „Memorandului conferentiei romaniloru tñute la Sibiiu in 12, 13 si 14 Maiu 1881, in traducere franzeza. (Nr. exh. 192/1883.)

— Spre sciintia.

72. Membrulu Ioanu Popescu, in continuarea raportului comisiunei, pertractatu in siedinti'a dela 7 Iulie a. c., sub Nr. prot. 62 arata, cá in privinti'a cestiunei scólei ce aru fi sè se institue sub auspiciile Asociatiunei, comisiunea e de parere, cá aceea scóla se fie o scóla superióra de fete, impreunata cu internatu, in care sè se continue educatiunea si instructiunea celoru ce-au trecut patru classe de scóle primare. Sustñerea acestei scóle, presupunéndu unu numeru de 30 interniste cu cotisatiune anuala de 250—260 fl., si vre-o 20 externe cu cotisatiune anuala de 30 fl., chiaru prin sumele dobëndite din aceste cuotisatiuni aru fi cu putintia.

Ceea ce aru fi cá Asociatiunea se faca pentru scól'a din cestiune, este localulu. Acést'a aru trebui construitu de nou, dupa unu plánu anume, cu considerare la tóte certintiele unei scóle superióre de fetitie impreunate cu pensionatu. Cá celu mai potrivit locu pentru unu asemenea edificiu comisiunea recomandá gradin'a realitatii din strad'a Morii Nr. 8, avendu se intielege, a se derimá zidulu cetatii si ridicatur'a de pamentu, ce desparte gradin'a de parculu orasiului.

Éra ce privesce sum'a de bani, de lipsa la constructiunea edificiiului amintitu, este de parere, cá de óre-ce imprejurarile de totu felulu nu sunt favorabile pentru infiintierea

in unu viitoriu mai apropiatu a academie romane de drepturi, cá prin urmare, fondulu, care cu acésta menitiune se afla in administrarea comitetului Asociatiunei, aru remáné inca fórté lungu timpu capitalu neroditoru, dara cá din contra acestu capitalu aru face mari servicii poporului romanu, fiindu pusu la dispositiunea scólei amintite de fete, a carei lipsa e adéncu simtita intre romanii cari apretinescu pre deplinu avantajiele crescerei generatiuniloru tinere femeiesci in scóle bune romane, deci pe bas'a acestor'a propune:

Comitetulu se midiulócésca la adunarea generala a Asociatiunei din anulu curentu convertirea destinatiunei numitului fondu spre scopulu zidirei edificiiului scólei superióre de fetitie, care se stea sub auspiciile Asociatiunei si conducerea si administrarea comitetului ei centralu. (Nr. exh. 181/1883.)

Membrulu comitetului Basiliu P. D. Harsianu, totódata si membru alu comisiunei arata, cá de si la siedinti'a din urma a comisiunei n'a luat parte, totusi chiaru in siedintiele ei anterióre s'a declarat in contr'a propunerii maioritatii comisiunei, si si acumu declara cá este in contr'a convertirii destinatiunei fondului academie si nu afla nici pe comitetulu Asociatiunei nici pe adunarea generala competenta de a hotari asupr'a convertirii destinatiunei fondului Academie, — creatu din contribuiuri benevole si nu din midiulócele Asociatiunei.

Presidiulu e de parere, cá in interesulu causei sè nu se schimbe destinatiunea fondului, ci sè i se conserve titlulu, dara sumele fondului sè se intrebuintieze in favorulu institutiunei scólei amintite de fetitie.

Comitetulu, basatu pe intielesulu dispositiuniloru normativului pentru colectarea si administrarea fondului academie romane de drepturi, in principiu declara pe adunarea generala de competenta a hotari despre destinatiunea fondului amintitu, de si in intielesulu propunerii comisiunei, va cere consimtiementulu adunarei generale a Asociatiunei pentru convertirea fondului actualu alu academie romane de drepturi si intrebuintiarea lui, precumu si a sumelor ce voru mai incurge, la instituirea scólei superióre de fete. Totu-odata si in legatura cu acést'a, comitetulu dupa conclusulu adunarei generale, va esmite provocari pentru contribuire la fondulu pentru edificarea si sustinerea scólei superióre de fete cu internatu.

Membrulu B. P. Harsianu insinua votu in contr'a decisiunei comitetului cu rugarea de a se supune deliberarii generale.

— Votulu separatu se aclude sub /. la acestu procesu verbalu.

Sibiiu d. u. s.

Iacob Bolog'a m. p.
vice-pres.

Dr. D. P. Barcianu m. p.
secretariu al II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbalu se concrede domniloru: Cosm'a, Siulutiu, Harsianu.

S'au cetitu si autenticatu. Sibiiu, 19 Iuliu n. 1883.

P. Cosm'a m. p.

Siulutiu m. p.

B. P. d'Harsianu m. p.

In contr'a propunerii comisiunei esmise si respective in contr'a conclusului Comitétului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu privitoriu la convertirea destinatiunei fondului academie de drepturi, subscrisulu cu tóta onórea substernu urmatoriulu

Votu separatu:

Cá membru alu comisiunei esmise in cestiunea privitóre la folosirea caseloru cumparate spre scopurile proprii ale As-

sociatiunei si la adaptările necesare, ce aru fi de a se face in edificiulu Asociatiunei, din motivele aduse in raportulu comisiei, primescu propunerile referitoare la adaptările si la reparaturile propuse de comisiune.

Referitoriu la instituirea unei scóle superioare de fetitie sub auspiciile Asociatiunei — amu salutato si o salutu cu bucuria acésta idea salutară si o imbratiosiezu cu atátu mai vértosu, cà Asociatiunea nóstra avédu palatulu seu propriu cu 34 de incaperi (odai) de locuintie, — si pâna cându s'aru puté edificá unu localu nou pentru intentionat'a scóla de fetitie, din incaperile palatului Asociatiunei s'aru puté intrebuintiá numerulu necesariu pentru intentionat'a scóla.

Nu vedu asia dara imperativ'a si neincunjurat'a necesitate de a se edificá unu localu nou pentru scóla de fetitie pe contulu si in daun'a fondului academiei de drepturi, si mai vértosu acum'a, cându dupa cumu se vede si din raportulu comisiei, ne lipsescu midiolócele banesci de a puté edificá unu localu nou pentru acea scóla.

Nu potu primí si sum in contr'a propunerii comisiei si a conclusului Comitetului Asociatiunei de a se convertí destinatiunea fondului academiei de drepturi si a se edificá din acelu fondu unu edificiu nou pentru o scóla superioara de fetitie.

Sum in contr'a convertirii destinatiunei fondului academiei de drepturi din urmatóarele motive considerabile:

1. Pentru-cà cumu amu aretatu mai susu, edificarea unui nou localu pentru intentionat'a scóla de fetitie nu este absolutu necesaria.

2. Pentru-cà eu nu potu consimti cu parerea comisiei si conclusulu Asociatiunei: cà destinatiunea fondului academiei de drepturi aru fi nefolositoare si nerealisabila. Din contra eu afiu si sustinu necesitatea infiintarii academiei de drepturi cà o trebuintia de prim'a linia.

Acésta trebuintia fu cunoscuta si simtita de intrég'a natiune si manifestata cu multa taria dela anulu 1849 incóce, atátu prin opiniunea publica, càtu si prin diaristic'a romana.

Acestu adevéru este recunoscutu chiaru si de càtra Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, cu deosebire in apelulu seu din 11 Maiu 1871 indreptatu càtra toti romanii si toti alti iubitori de progresu.

In acestu apelu se dice intre altele: „Cestiunea invetiamentului cá a primului factoru de cultura este o cestiunea de viétia pentru natiunea romana.“

„S'a lucratu ce e dreptu si la noi, mai alesu in timpurile mai noue cu neobosintia si cu zelu multu la infiintarea scóleloru. Dara oper'a nu e nici pe departe completata. Ne trebue inca multa, fórte multa lumina, cá se vedemu bine calea, pe care singura putemu scapá de atâtea pericole ce ne amenintia.

„Unu poporu atátu de numerosu, cumu e alu nostru in imperiulu Austro-ungurescu, n'are inca nici un'a scóla inalta. Era cu scólele nóstre de pâna aci amu ziditu puntea numai pâna la midioloculu riului.

„E deci timpul supremu, de a cugetá cu tóta seriozitatea si la institute mai inalte de cultura, intre cari o academia de drepturi ne face trebuintia in prim'a linia.“

Déca trebuinti'a acést'a fu cunoscuta si simtita la noi si mai inainte, déca barbatii de incredere si mandatarii natiunei romane au cerutu dela regimu in mai multe rânduri la 1849, 1850 si 1851, pe lângá alte institute mai inalte si deschiderea unei facultati juridice romane, atunci astadi infiintarea ei nu se mai póte nici cumu amána fara de daune nereparabile pentru natiune; de atunci si pâna adi imprejurarile, care justifica trebuinti'a si folosulu unui asemenea institutu — s'au insutitu.

Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu petrunsa fiindu de aceste adevéru, in cunoscenti'a misiunei sale, de a inmultí tesaurulu intelectualu alu Romaniloru; de a promová dupa putintiele sale cultur'a poporului romanu, tinédu totuodata comptu de opiniunea publica manifestata cu multa taria in obiectulu acést'a si in dilele nóstre, a imbratiosiatu si ea aceea idea sublimesi a trecutulu la discusiunea modului, cumu se faca inceputulu seriosu si regulatu pentru realizarea ei.

Pentru cá asia dara academi'a romana se nu mai romana o dorintia pia, ci se devina in curédu realitate, Asociatiunea transilvana in adunarea sa generala tinuta in opidulu Naseudu in dilele de 8—10 Augustu 1870 la punctulu protocolului XVII. a luat cu unanimitate urmatórea

Conclusiune:

despre modalitatea procurarii midiolóceloru necesarie spre infiintarea si sustinerea unei academii romane de drepturi in monarchi'a austr'o-ungara.

§. 1. Spre infiintarea si sustinerea academiei romane de drepturi se recere interesele dela o suma de siese sute de mii floreni in moneta austriaca, asupr'a càroru interese se se póta dispune pentru acestu institutu in fie-care anu fara de nici o impedecare. Se recere deci inainte de tóte unu capitalu de siese sute de mii floreni in m. a. locati fructiferu si neatingiveru.

§. 2. Sorgintele din care aru avé se esa sum'a receruta sunt:

a) Contribuirea fie-carui romanu din monarchi'a austr'o-ungara.

b) ajutoriulu statului;

c) contribuirile ori càroru binefacetori.

§. 3. Adunarea generala a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu va avea:

a) a impune fie-càrui romanu locuitoriu in teritoriulu ei obligamentu moralu, de a contribui dupa puteri la scopulu acést'a;

b) a rogá in contielegere cu Asociatiunea romana din Aradu si impreuna cu acést'a pe inaltulu regimu pentru esoperarea unei sume potrivite in tesaurulu statului pe sém'a infiintiandei si sustinéndei academii;

c) a recuirá pe celelalte doue Asociatiuni sorori din Aradu si Cernautiu, cá si dènselu se lucre asemenea la romanii din teritórele lor, apoi pe cea din urma, cá si dèns'a se céra ajutoriu dela regimu spre scopulu acést'a;

d) a emite unu apelu càtra toti iubitorii de progresu spirituálu din alte state, rogându pe acesti'a cá se vina spre ajutoriu;

e) a impune Comitetului seu, cá acél'a nu numai se esecute tóte acestea cu tóta promptitudinea, ci se si lucre dupa cumu va aflá mai bine si mai corespundietoriu scopului din tóte puterile atátu midiolocitu, càtu si prin tóte celelalte organe ale Asociatiunei, intrebuintiandu tóte midiolócele ertate spre procurarea capitalului recerutu.

§. 4. Comitetulu Asociatiunei transilvane din Sibiu va avé de a cuitá, de a-i trece si a-i face evidenti intr'unu registru separatu de a-i inlocá din luna in luna spre fructificare pe lângá sigurantia necesaria, de a publicá din luna in luna sumele incurse dimpreuna cu numele daturitoriloru si in fine de a face aretare despre totalitatea baniloru incursi spre scopulu acést'a la fie-care adunare generala a Asociatiunei.

§. 5. Dupa ce se va fi procuratu capitalulu de o mie sute de mii floreni m. a. se va aduce la cunoscenti'a publicului acésta intemplantu imbucuratóre prin Comitetulu Asociatiunei transilvane si numai decátu se voru fac peregratirile necesarie

spre înființarea și susținerea academiei. Se voru pune adevăratele trei Asociațiunile române în contielegere și pe temeiul acestei contielegeri se va conchiană o adunare generală din contribuitori la unu locu anumitu în care se va luă la obiectulu acest'a desbatere și prin majoritatea voturilor în o adunare constatătoare din doue tertialitati a contribuitorilor se va ficsă timpul în care — și se va alege locul unde aru fi de a se ridică academi'a română, apoi totu asia se voru stabili și regulele necesare spre susținerea ei.

În casulu înse cându nu s'aru adună nici doue tertialitati din contribuitorii adunați, voru fi îndreptățiți a convocă o adunare extra-ordinară, amintindu-se cu ocașiunea adunării, că nou'a adunare va decide despre locu, și din câți membri va constă.

Ēta asia dară necesitatea înființării academiei de drepturi recunoscută nu numai de întreg'a națiune, de inteligenția și de mandatarii ei, dară recunoscută și de însasi Asociațiunea transilvană în adunarile sale generale și chiaru și de comitetulu ei.

Nu credu asia dară, că Asociațiunea transilvană s'ar pōta abate dela realizarea sublimei sale idei, de care mai înainte de acēst'a cu 13 ani a fostu adēncu petrunsa și însufletită.

A lovī în temel'ă unei institutiuni, a cărei necesitate s'ar recunoscutu de întreg'a națiune, aru fi unu atentatu asupr'a bunei intențiuni a fondatorilor, ba mai multu, aru însemnă a renunță la desvoltarea mai înaltă a tinerimei și în specie a abdice la desvoltarea inteligenței nōstre pe terenulu juridicu.

Dacă prin lege (a se vedē articulu de lege din 1868 XLIV §. 26) este permisă ei înființarea institutelor de cultură, chiaru și acelor academice; dacă necesitatea înființării unei facultati juridice a fostu adēncu simțită și îmbrățiosată cu însufletire de către Asociațiune, și dacă acēsta Asociațiune în adunarea sa generală din 1870 cu unanimitate au hotărītu punerea petrei fundamentale la realizarea ideei sublime; acum'ă după 13 ani de progresu, credu că aru fi o mare nestatornicia și neconșcinția din partea acelei Asociațiuni, că nesilită de nici o împrejurare escusabilă numai din motivu că vede și o altă necesitate, fără vr'o precugetare matură se-si derfime adi ceea ce a edificatu eri!

Concedu că Asociațiunea transilvană și Comitetulu ei, că ori și ce corporatiune morală, sunt în dreptu a-si modifică și aprobă hotărīrile aduse, — dară în casulu de fatia nu vedu nici unu motivu plausibilu, spre a se converti destinațiunea fondului academiei creatu exclusiv cu scopu, că la timpul seu din acel'a s'ar se înființeze unu institutu superioru pentru propunerea și propagarea științelor juridice.

Dară afara de aceea că nu esista nici unu motivu acceptabilu de a se converti destinațiunea fondului creatu anumitu pentru înființarea academiei de drepturi, eu credu, că nici Asociațiunea și nici Comitetulu ei nu potu fi competente spre a stramută destinațiunea fondului din cestiune, din următoarele motive:

a) pentru-că acelu fondu nu este creatu din mijlulōce proprii bănesci ale Asociațiunei;

b) pentru-că după cumu se vede din mentionatul apelu alu Comitetului, la contribuire pentru înființarea acelu fondu fiindu invitați toti Romanii — prin urmăre și nemembrii Asociațiunei, și toti iubitorii de progresu — acelu fondu, după cumu se pōte vedē și din conspectulu fondatorilor, s'ar înființatu prin contribuiri benevole, atātu ale membrilor Asociațiunei câtu și ale nemembrilor.

c) pentru-că unii barbati zelosi petrunsi fiindu de necesitatea înființării unei facultati juridice, au lasatu chiaru și legatē pentru înființand'ă academi'a; asia de exemplu este legatulu fericitulu A. Iancu și alu lui Sebesianu; fondulu academiei până la înființarea ei este asia dară și rămâne totu proprietatea fondatorilor, peste a cărui destinațiune numai fondatorii potu dispune. Asociațiunea transil-

vana este numai administratōrele fondului prin Comitetulu ei, prin urmăre nu este competentă și nu-si pōte arogă dreptulu de a stramută destinațiunea unui fondu, care s'ar concediutu administratiunei sale. Cumu-că Asociațiunea transilvană și respective Comitetulu ei a luat asupr'a și numai administrarea acelu fondu, se vede și din aceea împrejurare, că fondulu academiei s'ar administratu și se administrēza separatu de averea Asociațiunei și sub titlulu de „fondulu academiei.“

Administratōrele unui fondu nu-si pōte arogă și-si dreptulu de proprietate a averei ce s'ar încredințatu spre administrare, prin urmăre nici Comitetulu Asociațiunei și nici chiaru însasi adunarea generală după parerea mea nu pōte fi competentă de ai dă fondulu academiei altă destinațiune diferită de aceea ce are, și contrarie scopului și intențiunei fondatorilor.

Acestu adevēru se vede și din §. 4 și 5 alu regulamentulu cuprinsu în apelulu Comitetului dto 11 Maiu 1871.

În sensulu §. 5 a mentionatului regulamentu numai fondatorii sunt chemați și competenți a hotărī în modu validu despre întrebuintiarea și destinațiunea acelu fondu.

Nu consimtu nici cu aceea parere a comisiunei, că destinațiunea fondului academiei aru fi nepractică. — Necesitatea unei facultati juridice s'ar simțită și s'ar aretatū până la evidenția, apoi aceea ce este necesariu, trebuie se fie și practicū.

În fine nu împartășescu vederile comisiunei și ale comitetului, că înființarea unei facultati juridice ar fi nerealizabilă! — A afirmă cumu-că o națiune de preste 3 miliōne nu este în stare a-si înființā o facultate juridică, atāt'a însemnēza câtu a'i da testimoniu de paupertate; apoi eu credu, că o astfelu de calificatiune fatia de națiunea română din monarhi'a austro-ungară departe se fie de noi.

Altu-cumu fondulu academiei, după cumu arata și actele, au ajunsu peste 20,000 fl. v. a. unu succesu destulu de îmbucuratoriū alu uniculu apelu emanatu din partea Comitetului, și eu credu, că dacă se lucră în acēsta directiune mai cu multu zelū și însufletire și în directiunea §. 3 și 4 din apelulu dto 11 Maiu 1871, dacă acestu apelu s'ar fi fostu repetitu în totu anulu de către adunarile generale, comitetu și de către subcomitete, rezultatulu ar fi cu multu mai mare.

Fondulu academiei ajunsu astadi preste 20,000 fl. merge crescēndu din interesele sale și din cele capitalisate; — cu tōte acestea nu vomu sta locului, ci după cumu s'ar disu și în conclusulu adunării generale din 1870 — adunarea generală a Asociațiunei și Comitetulu ei, se-si tina de datorinția a escitā în inim'ă fia-cărui romanu obligamentulu moralu de a contribuī după puteri la realizarea scopului și a lucră din tōte puterile atātu directe câtu și prin celelalte organe ale Asociațiunei, întrebuintandu tōte mijlulōcele ertate spre procurarea capitalului recerutu.

O însufletire generală, o conlucrare seriōsă și cu puteri unite și fără indoială scopulu se pōte ajunge cu atātu mai siguru, că este legalu este nobilu și de unu interesu publicu!

Din acestea consideratiuni și din motivulu, că prin convertirea titlurilor s'ar atacă intențiunea fondatorilor, care ar trage după sine neîncredere fatia de Asociațiune și organele ei, ba o ar putē aduce chiaru și în discreditu — și în urma din considerare, că cu totii ceī de bună credinția amu dorī că câtu de curēndu se ne vedemu realizatu scopulu înființării unei facultati de drepturi; sunt de parere, că fondulu academiei s'ar se lase intactu și se conlucramu cu totii și cu puteri unite la înmultirea lui cu atātu mai vīrtosu, căci acel'a ajungēndu sum'ă de preste 20,000 fl. cresce din anu în anu, și sunt de firm'ă credinția, că cu timpul se va putē realiză scopulu pentru care este menitu și generatiunile viitoare ne voru binecuvēntā întreprinderea nōstră sa-lutarie.

Sunt asia dara in contr'a convertirei destinatiunei fondului academiei cu atatu mai virtosu, ca executarea infiintari academiei nu este conditionata de nici-unu terminu preclusivu, si nefindu executarea scopului legata de unu terminu anumitu, aceea ce nu vomu pute face astadi, vomu face mane; asia dara de si fondulu nostru fatia de realizarea ideii sublime este inca tare neinsemnatu, totusi daca ne vomu pune pe lucru cu deadinsulu si cu puteri unite, se pote procura capitalulu necesariu.

Vointia firma, si se pote validita ori-ce intreprindere legala si salutaria!

Er' incatu privesce scol'a de fetitie, ne stau la dispozi-tiune casele Asociatiunei, la a caroru cumperare s'a reflectatu si prin adapostirea unei astu-felii de scole.

Amu disu! si me rogu ca acestu votu se se petreca in protocolulu siedintiei si se se puna deliberatiunei onoratei adunari generale proxime.

Sibiu la 10 Iuliu 1883.

Basiliu P. de Harsianu m. p.,
membru Comitetului Asociatiunei transilvane pen-
tru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu
si membru alu comisiunei esmise.

Publicarea baniloru incursi

la Cass'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, dela 1 Ianuarie 1883 pana astadi.

(Continuare dela Nr. 23—24 alu Transilvaniei pro 1882.)

1. Dela d. George Filepu, avocat in Tasnadu taxa pro 1881/2 5 fl.
2. Prin directiunea despartimentului XX (Blasiu) dela d.: Dr. Ales. Gram'a, profesor in Blasiu pro 1880/1—1881/2 10 fl. George Vancia, provisoru dominalu in Blasiu pro 1882/3 5 fl. Ioanu Org'a, vice-rectoru semin. in Blasiu pro 1879/80 5 fl. Ioanu Papfiu, parochu in Cra-ciunelulu inf. pro 1880/1 5 fl.
3. Dela d. Ioanu Rusu, protop. in Sibiu pro 1881/2—1882/3 10 fl.
4. Dela d. I. Cav. Puscariu, septemvir in Pest'a pro 1878/9—1882/3 25 fl.
5. Prin directiunea despartimentului XV (Naseudu) dela dd.: Ioanu Margineanu c. r. capitanu in pens. in Ragl'a pro 1880/1 5 fl. Ioanu Isipu, jude administrativ in Rodn'a pro 1881/2 5 fl. Beniaminu Hangea, profesor in Naseudu pro 1882/3 m. n. 5 fl.
6. Dela d. Ales. P. Romontianu, paroch in Turd'a pro 1881/2 5 fl.
Ajutoriu dela Ioanu Kis, templariu 1 fl.
7. Prin directiunea despartimentului XIX (M. Osiorheiu) dela dd.: Antoniu Stoic'a, jude reg. la tabl'a din M. Osiorheiu pro 1878/9—1881/2 15 fl. Mateiu P. Gri-deanu, avocat in M. Osiorheiu pro 1880/1—1881/2 10 fl.
8. Dela d. Iosifu Balu, parochu in Ilv'a-mare pro 1877/8—1880/1 20 fl.
9. Dela d. Iuliu Porutiu, not. cerc. in Nagy-Almas pro 1881/2—1882/3 10 fl.
10. Dela d. Nicolau Marinu, locotenente-primariu c. r. in Tyrnau pro 1882/3 m. n. 5 fl.
11. Prin directiunea despartimentului IX (Bradu) dela dd.: Teodoru Popu, avocat in Bai'a de Crisiu pro 1881/2 5 fl. Petru Trutia, avocat in Bai'a de Crisiu pro 1881/2 5 fl. George Bardosi, proprietariu in Boiti'a pro 1881/2 5 fl. Ioanu Germanu, invetiatoriu in Bradu, pro 1881/2 5 fl. Ioan Rusu, medicu in Bradu pro 1881/2 5 fl. Ioanu Rusu, invetiatoriu in Bradu pro 1881/2 m. n. 6 fl. Constantin Co-stinu, profesor in Bradu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Nicolau Hentiu, notariu in Gurariu pro 1881/2 m. n. 6 fl.

12. Dela d. Ioanu Danciu, adm. protop. in Offenbai'a pro 1882/3 5 fl.
 13. Dela d. Ilie Luc'a, protop. in Petielca pro 1882/3 5 fl.
 14. Dela d. Gabrilu Ciobotaru parochu in Gyimes pro 1882/3 5 fl.
 15. Dela d. Nicolae Lazaru, parochu in S. Sebes pro 1881/2 5 fl.
 16. Dela Camer'a comerciala din Brasiovu pro 1882/3 5 fl.
 17. Dela d. Ioanu Trifanu, jude reg. in Giogiulu inf. pro 1882/3 m. n. 6 fl.
 18. Dela d. D. F. Caianu, profesor in Focsiani pro 1882/3 5 fl.
 19. Dela d. George Mezei, propr. in Cricau pro 1882/3 5 fl.
 20. Dela d. Iacobu Lugosianu, protop. in Turd'a pro 1882/3 5 fl.
 21. Dela dd.: Ales. Tordosianu, protop. in Alb'a-Iuli'a pro 1882/3 5 fl. George Filipu, avocat in Alb'a-Iuli'a pro 1882/3 5 fl. Rubinu Patiti'a, avocat in Alb'a-Iuli'a pro 1882/3 5 fl.
 22. Dela d. Ioanu Albonu, preotu in Velcheriu pro 1881/2 5 fl.
 23. Dela d. Michailu Besanu, not. publicu in Lugosiu pro 1878/9—1882/3 25 fl.
 24. Dela d. Dr. Ioanu Crisianu, profesor in Sibiu pro 1882/3 m. n. 6 fl.
 25. Dela d. Simionu Horvath, procuroru in Dev'a pro 1882/3 5 fl.
 26. Dela d. Pompiliu Piso, macelariu in Secarambu pro 1882/3 m. n. 5 fl. 90 cr.
 27. Dela d. Augustinu Popu, avocat in M. Lapusiu pro 1882/3 5 fl.
 28. Prin directiunea despartimentului III (Sibiu) dela dd.: Corneliu Tobiasu, protonotariu in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Ioanu Bobes, parochu in Boitia, pro 1881/2 m. n. 5 fl. Nicolau Cristea, asesoru consist. in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Zacharie Boiu, asesoru consist. in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Parteniu Cosm'a, avocat in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Romulu Petricu cassariu in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Dr. Nicolae Maieru, profesor in Sibiu pro 1881/2 5 fl. Si-meonu Popescu, profesor in Sibiu pro 1880/1—1881/2 10 fl.
 29. Dela Ilustr. Sa Dr. Victoru Mihali episcopu in Lu-gosiu taxa pro 1881/2 si 1882/3 a 5 fl. = 10 fl. si pro 1883/4 3 fl. 50 cr. = 13 fl. 50 cr.
 30. Dela dd.: Dem. Coroianu, canonicu in Gherl'a pro 1882/3 5 fl. Vasiliu Pordea preotu in Gherl'a pentru diploma 1 fl. Ioanu Georgiu, spiritualu in Gherl'a pentru diploma 1 fl.
 31. Dela d. Dr. D. P. Barcianu, profesor in Sibiu pro 1882/3 5 fl.
 32. Prin directiunea despartimentului I (Brasiovu) dela dd.: Ioanu Baiulescu, ingineriu in Brasiovu pro 1882/3 m. n. 6 fl. Vasilie Voin'a, profesor in Brasiovu pentru diploma 1 fl. Ioanu Popea, profesor in Brasiovu pentru diploma 1 fl.
 33. Dela d. George Parau, profesor si adm. protop. in Bradu pro 1882/3 m. n. 5 fl.
 34. Dela d. Iosifu St. Siulutiu, jude reg. pens. in Si-biu 100 fl.
 35. Dela d. Eugenu Brote, proprietariu in Sibiu pro 1882/3 5 fl.
 36. Dela d. Ioanu Hodoreanu, profesor in Gherl'a pro 1882/3 5 fl.
 37. Dela d. V. M. Lazaru, ingineriu asistentu la gar'a Rfmnicului saratu spre depunerea unui imprumutu 75 fl.
 38. Dela d. Pinteza Ternoveanu, foresteriu c. r. in Putn'a spre depurarea unui imprumutu 45 fl.
- Sibiu, 10 Iuliu 1883.

Dela Cass'a Asociatiunei trans. rom.